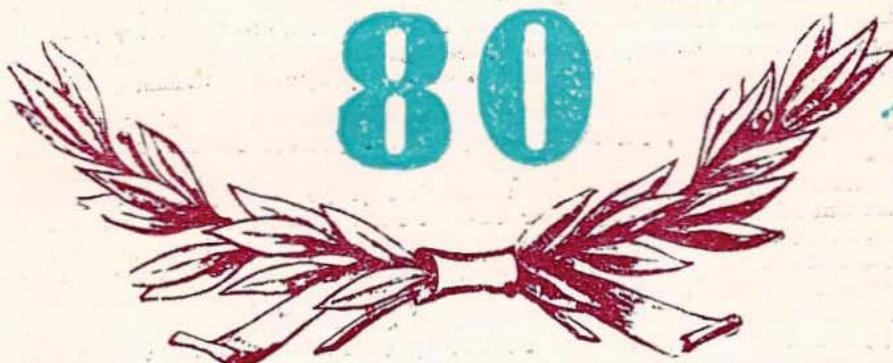

Revista noastră

1912 - 1992

80

PUBLICAȚIE
A LICEULUI „UNIREA” FOCȘANI

BNUL XXF
SERIE NOUĂ

1992
IAN. - DEC.

La închiderea seriei a II-a

Am fost învins cu arginții lui Sörös!

Că seria a III-a a „Revistei noastre“ este finanțată de magnatul american de origine maghiară nu mai începe nici o îndoială. Zilele trecute, am intrat în posesia numărului dublu 8—9 (august — septembrie 1993) al buletinului „Info Soros“, în care, la pag. 5, „Revista noastră“ este trecută printre publicațiile școlare sponsorizate de această fundație. (Deși cheltuielile pentru imprimare au fost achitate de sus-numitul patron, nr. 1 al seriei a III-a a fost comercializat cu... 600 lei exemplarul (preț ne-menționat pe copertă!).

În mod normal, actuala echipă formată din zmei fără aripi (nu mă refer la elevi, în care am mai multă încredere !) n-ar fi avut nici o sansă într-o competiție publicistică loială, lucru știut și de ei.

„Înarmați“ cu gologanii lui Sörös, băieții au trecut, recurgând, așa cum veți vedea mai jos, și la calomnie, la curmarea drumului firesc al seriei intrate, de mult și pe merit, în conștiința cititorilor. De pe poziții de forță, directoarea liceului, prof. Maria Mavrodin, care conduce, de fapt, ostilitățile, a respins propunerea mea privind apariția simultană a două reviste ale aceleiași școli, fapt nemaiintâlnit în istoria învățământului românesc : una ca act de cultură, care și-a cîștigat un binemeritat loc între publicațiile profesioniste de valoare, și alta (ca supliment sau cu un alt titlu) scrisă de cei care bat la porțile literaturii, artei și științei. S-au simțit însă ofensați, pentru că au orgoliul de a se îngheșui în fruntea unei acțiuni serioase, pentru care n-au nici pregătire și nici experiență.

Și ca să impiedice aplicarea gândului meu, d-l Costică Olaru, director adjunct al liceului, i-a atras atenția d-lui prefect Romeo Postelnicu, care, la 15 ianuarie 1993, avansase iudeea continuării seriei a II-a cu ajutor autohton, că aș putea avea necazuri și pe linie juridică. După cum am aflat de la d-l consilier Usturoi Puiu Siru Paraschiv, doamna directoare a mers și mai departe : a dezinformat organele locale ale puterii spunând că eu scot o... publicație particulară, care nu trebuie subvenționată. Drept urmare, Consiliul Județean Vrancea, fără să mă asculte și pe mine, a retras suma de 542 000 de lei alocată pentru numărul de față, n-a acordat-o nici seriei a III-a, așa cum voiau actualii responsabili, care deja primiseră de la Sörös 1 000 000 de lei. (Cu sprijinul tipografiei și al colegilor din alte școli, seria noastră se va autofinanța până la capăt, ceea ce ne va bucura enorm). De asemenea, tot persoana care conduce vremelnici această adevărată catedrală a învățământului românesc a mai luat și alte „măsuri“: ca să mă impiedice să intru în sediul redacției... a schimbat broască de la ușă (și asta drept răsplată după ce am dăruit Liceului „Unirea“ peste 25 de ani din viața mea, din care două decenii „Revistei noastre“), iar, recent, mi-a trimis adresa nr 668 din 7 octombrie 1993, prin care mă somează să predau, în termen de 10 zile, patrimoniul revistei. Stimată doamnă, nu vă pot satisface această poruncă, din trei motive esențiale : 1. după cum rezultă din paginile nr. 1 al seriei a III-a, seria a II-a... n-a existat ; 2. contribuția dv. și a noilor redactori la crearea acestui mic tezaur spiritual este zero ; 3. nu mai am încredere în dv., de vreme ce, în 1991, ați pierdut o prețioasă fotografie-document originală a liceului, pe care v-am încredințat-o. Și ca să încheiem discuțiile pe această temă, piesele care îl alcătuiesc vor fi distribuite muzeului liceului (atunci când se va înființa), Muzeului Literaturii Române și Bibliotecii Academiei Române, ultimele două fiind

prof. Petrace DIMA

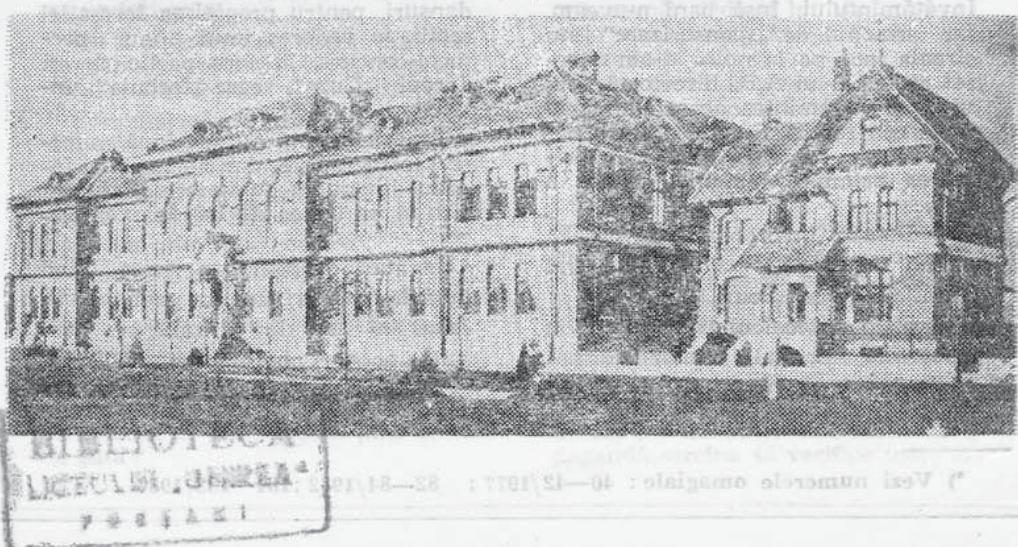
(Continuare în coperta a III-a)

REVISTA NOASTRĂ

PUBLICAȚIE A ELEVILOR LICEULUI „UNIREA” DIN FOCSANI,
FONDATĂ ÎN 1912,
DISTINSĂ, ÎN CADRUL CONCURSULUI NAȚIONAL
AL PRESEI ȘCOLARE, CU PREMIUL I, ÎN 1978, 1981 și 1987
ȘI CU „PREMIUL SPECIAL AL JURIULUI
PENTRU CEA MĂI BUNĂ REVISTĂ ȘCOLARĂ DIN ȚARA”,
ÎN 1979; ÎNREGISTRATĂ LA U.N.E.S.C.O. ÎN 1980

Fondator : prof. Dimitrie PAPADOPOL

Coordonator (din 1972) : prof. Petrace DIMA

EVENIMENT**Prof. Petrache DIMA****„Revista noastră” - 80****Fața mai puțin cunoscută
a istoriei ei**

La 15 noiembrie 1992, „Revista noastră” a împlinit opt decenii de existență. Seria I fondată de prof. **Dimitrie PAPADOPOL** a avut o viață scurtă, numai de doi ani (1912—1914). Reluarea tipăririi ei s-a petrecut după 58 de ani, adică în 1972. În 1977, 1982 și 1987, am sărbătorit 65, 70 și respectiv 75 de ani de la ieșirea de sub tească a primului număr, prilejuri cu care am sintetizat drumul parcurs, menționând faptele documentare admise în vremea aceea pentru difuzare*). Latura dramatică a rămas însă în umbră. Ea era dezvăluită doar oral unor persoane de încredere, stîrnind în sufletul unora surprindere, compasiune și chiar mînie și uierată printre dinți, pentru că nu aveau putere de intervenție salvatoare. Iar scandalul public ar fi fost păgubitor: ducea la interzicerea apariției revistei. Fără discuție! Or, scopul era și este de a menține această făclie, această „foaie pentru minte, inimă și literatură”. Cât vom putea.

1971 este anul premergător reluării tradiției. În aprilie, am obținut aprobarea din partea Ministerului Învățămîntului. Însă bani n-aveam. Iar termenul de „sponsorizare” nu circula încă pe la noi... M-am adresat atunci d-lui A.B., directorul liceului, cu rugămintea de a-mi împrumuta din fondul Comitetului de părinți suma necesară pentru imprimarea primului număr al seriei a II-a.

— Dom'le, în probleme de parale, eu nu mă bag! — zice el ridicînd miinile spre cer. Scurt!

După o antecalculație făcută la tipografie, primul număr format carte, în 16 pagini și 1000 de exemplare, ar fi costat pînă în 4000 de

lei. Liceul dădea (tot din fondul Comitetului de părinți) cam 3000 de lei (nerambursabili) unui instructor de dansuri, pentru pregătirea formației școlii, în vederea unui singur spectacol-concurs, la care participa și Liceul „Cuza”, care „trebuia” invins.

Scosesem pînă atunci două numere şapirografe, dar nu mă satisfăceau din punct de vedere grafic, iar tirajul nu trecea de 100 de exemplare.

În atari condiții, am riscat, luînd hotărîrea de a suporta paguba, în cazul în care, din vinzare, nu voi putea acoperi cheltuielile.

La 30 ianuarie 1972, cel dintîi număr al actualei serii a ieșit în lume,

* Vezi numerele omagiale: 40—42/1977; 82—84/1982; 131—133/1987.

"REVISTA NOASTRĂ" - 80

în 1100 de exemplare, care, deși modest atât din punct de veciere al conținutului, cât și din punct de vedere grafic, a fost bine primit. Astfel, am scăpat cu obraz curat din punct de vedere financiar.

Conflictul cu organele locale de partid a inceput în toamna acelui an, cind l-am sărbătorit pe **Mihail STERIADE**, fost elev al Liceului „Unirea”, ambasador al culturii și literaturii române în Occident, încă din 1929, cu ocazia împlinirii a 50 de ani de la debutul său publicistic, în 1922, în paginile „Anuarului Societății „Grigore Alexandrescu””, editat de profesorul și poetul simbolist I.M. Rașcu. În ochii lui Ion Pătrașcu, secretar cu probleme de propagandă, Steriade era un transfug...

— Nu-i transfug, zic eu. A plecat cu acte în regulă, la studii, pentru a-și lua doctoratul. Acolo, s-a căsătorit cu o pariziancă. În timpul celui de-al doilea război mondial, a luat parte la Rezistența franceză, fapt pentru care a primit, drept răsplătită, cetățenia țării respective. Am și anunțat presa în legătură cu manifestarea dedicată lui, iar conferenția, mari personalități din București și Iași, urmează să sosească.

— Ne-ai pus în față unui fapt implinit!

— Dar nu greșesc. Să dacă eu greșesc, atunci și „Scîntea”, „România liberă”, „România literară”, „Contemporanul”, „Cronica” ș.a., care i-au acordat pînă acum spații largi, lăudînd activitatea lui, greșesc...

— Bine. Răspunzi pentru ceea ce se va întimpla.

Nu s-a întîmplat nimic din ceea ce bănuia secretarul. Sala Teatrului „Maior Gh. Pastia” a fost arhiplină.

Comunicările prezentate și alte materiale au intrat în nr. 6/1972, elogiat de „Contemporanul”, care arăta că nu se va mai putea scrie o monografie „Mihail Steriade”, fără consultarea „Revistei noastre”.

După 12 numere, același Ion Pătrașcu îmi cere să nu mai tipăresc revista, ci s-o șapirografiez, ca bulentin intern.

— N-am timp de așa ceva. Ori se tipărește, ori moare în picioare. Leg în colecție ce-am publicat pînă acum și gata!

În momentul în care am pus mîna pe clanța ușii biroului său, mi-a venit ideea salvatoare:

— Vă e teamă c-am să strecor „șopirile politice”?

— Da! răspunde el luat prin surprindere.

— Nu de frica dv. nu strector eu „șopirile politice”. Eu fac o revistă culturală.

— Bine. Fii atent!

Să pînă atunci, dar mai cu seamă după aceea, fiecare număr, înainte de a ajunge la **Controlul presei** (a se citi **Cenzură**), era cercetat de cineva de la Munca politică de masă, care întocmea un referat. Cuvîntul hotărîtor îl avea secretariatul Comitetului Județean Vrancea al P.C.R. Uneori, avizul îl căpătam și după 2–3 luni. Așteptarea era chinuitoare.

Aceste necazuri au incetat o vreme, prin anii '80, cind în fruntea județului a venit Gh. Stoica, activist cu mintea aerisită. După ce a citit mai multe numere tipărite înainte de sosirea sa, le-a spus celor din imediata lui apopiere, în prezența mea:

— De-acum înainte, revista nu va mai trece pe la noi, ci va fi predată direct în tipografie. Coordonatorul ei a dovedit că poate să o facă bine, deci să-l lăsăm în pace. Dacă nu putem să-l ajutăm, cel puțin să nu-l împiedicăm.

Pînă într-o zi... cind un tipograf l-a informat pe ofițerul de securitate care răspunde de unitatea respectivă că în numărul afalt în lucru, număr dedicat lui Marin Preda, soția scriitorului, Elena Preda, spune într-un interviu acordat mie că marele prozator avea de gînd să scrie un roman despre o țârancă cooperatoare întemnițată, pentru că furase șase știuleți. În general, era o femeie cinstită, însă ceilalți din echipă o bațjocoreau, întrucît nu voia să fure din „avutul obștesc”. Si aşa a pus și ea mîna... În închisoare, n-a putut să suporte rușinea și și-a pus capăt zilelor. Erau vizate: Miliția, Procuratura și Justiția...

Securistul a luat materialul și l-a dus comandanțului său, care comandanț l-a arătat lui Gh. Stoica, iar acesta i-a trasat șefului secției propagandă sarcina să verifice toate ar-

EVENIMENT

ticolele referitoare la Marin Preda. Zelos, activistul a scos interviul, comentariul pe marginea romanului „Cel mai iubit dintre pământeni”, spunând că „sus” Marin Preda nu mai este văzut bine... (Am aflat mai tîrziu că Nicolae Ceaușescu ar fi avizat apariția cărtii, crezind că-i vorba despre el... De-aici, supărarea...). Ba mai mult, a retras toate fotografiile inedite obținute de la celebrul fotograf Vasile Blendea, în care scriitorul apărea în mijlocul familiei, chiar și pe cele în care erau numai el și copiii săi, Nicolae și Alexandru. Am tăcut pînă în momentul în care a vrut să-i scoată și chipul de pe coperta.

— În cazul acesta, nu mai tipăresc revista!

— Puneți altă fotografie.

— Nu, pentru că eu nu încopesc numerele, ci le gîndesc cu mult timp înainte, astfel încît fiecare are personalitatea lui. Vreau să spun că e distinct. La un an de la moartea sa, Marin Preda merită mai mult...

A cedat.

Tot pe atunci, s-au complicat lucrurile și din cauza neacceptării de către C.C. a multiplicării revistei prin tipărire, ci prin xeroxare.

S-a întîmplat în mai '81, cînd în Vrancea se desfășurau manifestări în cadrul „Lunii artelor «Miorita»”. De la Uniunea Scriitorilor a venit o delegație condusă de președintele ei, George Macovescu. Delegația a fost primită de Gh. Stoica. Înțînd cuvințul, Dan Deșliu a zis:

— Pășind astăzi pe peronul Gării Focșani, am aflat trista veste că cea mai bună publicație scolară din țară, „Revista noastră”, își închetează apariția.

Intervine George Macovescu:

— Ea concurează și cu publicațiile editate de noi. Dacă-i vorba de hîrtie, dăm din cota Uniunii Scriitorilor.

Nu se lasă nici George Bălăiță:

— Intervin la „Letea” pentru a îi se pune la dispoziție cantitatea necesară.

Gh. Stoica se simte jignit:

— Cum, noi, Comitetul Județean, nu suntem în stare să procurăm hîrtia trebuitoare?

Intră în vorbă secretarul cu propaganda, o femeie care bătea la vreo 130 de kg, care-i șoptește sefului ei:

— Nu-i vorba de hîrtie... C.C.-ul a trecut-o pe lista de tipărituri printre publicațiile care se multiplică prin xeroxare.

— Și mie de ce nu mi-ai spus pînă acum ? !

După aceea, Dan Deșliu povestea:

— I-a aruncat „micuței” o privire-laser care i-a redus greutatea cu 20 de kg.

Și revista a fost salvată. Pentru o vreme...

Un soc mai mare s-a produs în 1984.

Cu doi ani înainte, l-am cunoscut personal pe Eugen Barbu, la Congresul Culturii.

Intr-o pauză, m-am dus la el și m-am prezentat.

— A ! vă cunosc din revistă — zice el. Imi place !

— Atunci înseamnă că putem face un interviu.

— Oricind !

— Dum-dum ?

— Perfect !

Știam că în '84 va împlini 60 de ani. În toamna lui '83, aveam întrebările pregătite. L-le-am trimis în scris, pentru că-mi spuse că nu este un tip oral. În mai puțin de trei săptămâni, am primit răspunsurile. Erau fulminante. Cel referitor la Marin Preda era nimicitor*. Soția mă întreabă îngrijorată :

— Și-ai să-l publici aşa ? !

— Nu știu...

În ianuarie '84, mă duce la București să-l fotografiez pe temutul ziarist. Mă primește acasă. Și pentru că apropierea încă nu se produsese, îl iau pe departe, ca să-l determin să atenuzeze duritatea răspunsului :

— Într-un interviu pe care mi l-a acordat doamna Elena Preda, mi-a spus că soțul său s-a întors răvășit de la ședința Uniunii Scriitorilor, în care dv. ați fost acuzat de plagiat... — ! ? !

* Vezi nr. 100/1984.

Cîteva clipe, a rîdicat privirea de pe claviatura mașinii de scris, privindu-mă mirat. A continuat să scrie.

— Si paralela dintre Ilya Muromet din literatură rusă și Ilie Moromete nu rezistă. Atât la Siliștea-Gumești, unde am fost, cît și în alte localități din zonă există familii cu numele Moromete. Dacă doi scriitori, adaug eu, din țărî diferite se pot influența, deci dincolo de spațiu și timp, țărani din Teleorman habar n-au ei de Ilya Muromet...

— Eu așa știu...

N-am mai insistat. În schimb, am luat hotărîrea de a publica interviul precedat de o notă în care să arăt că nu sunt de acord cu punctele sale de vedere.

Și așa s-a întîmplat, fapt de care se va folosi chiar scriitorul în protestul adresat Ministerului Educației și Învățămîntului.

Numărul dedicat autorului „Groșii” a apărut în martie 1984. Cu o lună înainte, el își sărbătorsește săse decenii de viață. Pentru 10 mai, fixasem o întîlnire cu cititorii, la Focșani.

Ca de obicei, am trimis exemplare tuturor marilor publicații centrale și locale, instituțiilor de cultură, Ministerului Educației și Învățămîntului, multor personalități ale vieții culturale, literare și științifice din țară și de peste hotare, la UNESCO etc.

Se apropia întîlnirea din mai. Eugen Barbu urma să fie însoțit și de criticul și istoricul literar Pompiliu Marcea, căruia i-am telefonat în seara zilei de 7 mai.

— N-am să pot veni, domnule profesor, mi spune el cu o voce stinsă. Nu mă simt bine. Vă dau o veste proastă: de două săptămâni, Adrian Păunescu se zbate să obțină aprobarea pentru publicarea unui articol foarte critic împotriva lui Eugen Barbu, din cauza afirmațiilor referitoare la Marin Preda, făcute în interviul pe care vi l-a acordat.

^{*)} O asemenea propunere fi făcuse și lui Nicolae Ceaușescu la sfîrșitul unei discuții amuzante. Fiul lui Andruță din Scornicești s-a întunecat pe loc și i-a intins mâna...

^{**) Stirea despre această întîlnire a fost scoasă din pagină de Comitetul Județean Vrancea al P.C.R.}

Miercuri, 9 mai, după-amiază, au sosit Marga și Eugen Barbu. Si-au exprimat dorința să viziteze orașul. La un moment dat, mi-am amintit de cele spuse de Pompiliu Marcea.

— Cum? Să îndrăznească! De cînd l-aștept la gaură...

In clipa aceea, „Flacăra” se tipărea cu articolul lui Adrian Păunescu. Era ziua de imprimare a respectivei reviste.

A doua zi, la orele 9, suntem primiți în vizită protocolară de Maria Ghițulică, prim-secretar al Comitetului Județean Vrancea al P.C.R. Din una în alta, Eugen Barbu și spune:

— Ar fi bine să i se dea țăraniului „o litră de pămînt”...)

— Nu mai au ce face țărani cu pămîntul. Si cei care-l mai au în zona necooperativizată îl părăsesc...

— Grav! Din ce cauză?

— Nu le mai place să-l muncească.

— Cred că sunt și alte motive...

Orele 10. Sala de festivități a Lieului „Unirea” era plină pînă la refuz. Erau de față peste 800 de iubitori ai operei celebrului scriitor și de admiratori ai actriței Marga Barbu.

Întrebări dure, răspunsuri pe măsură. „Duelul” a durat peste trei ore. În alte numere, vom publica fragmente mai ample, acum dăm un crîmpei:

— Ce părere aveți despre Televiziunea Română?

— Astăzi televiziune? Din două ore de program, peste 70 de minute sunt dedicate osanărilor, în rest... nimicuri... Ni se face acum o cultură bulgară — jugoslavo — ungaro — societică... Publicul a înghețat. M-am uitat în sală în căutarea „băieților cu ochii verzi” și am început să mă pregătesc sufletește pentru anchetă. Liniște pe tot frontul...*)

La plecare, pentru că pericolul plutea în aer, Eugen Barbu mi-a spus:

— Domnule profesor, dacă încercă cineva să vă atace, vă rog să mă anunțați.

EVENIMENT

Seară, pe la 20,30, cînd am bănuit că au ajuns la București, le-am telefonat. Mi-a răspuns doamna Barbu:

— Eugen e supărăt. A găsit acasă „Flacără” cu articolul lui Păunescu.

Vineri, 11 mai, orele 10. Zbirnile telefonul școlii. Directoarea, doamna Cecilia Maiorov, ridică receptorul. În pilnie, se aude o voce stridentă. Vorbea tunător Constanța Bărboi, inspector general în Ministerul Educației și Invățămîntului:

— Cine a aprobat nr. 100?

— Nu știu. Lîngă mine se află redactorul-șef al revistei...

— Dă-mi-l încocace...

Repetă întrebarea urlînd:

— Cine a aprobat nr. 100?

— Doamnă, Dima merită cel puțin să nu strige cineva la el...

— Dragă colegă...

— Ei, aşa mai merge...

— ...ai învățăbit scriitorii.

— Ei sunt de mult în polemică. Si polemica-i de cînd este și omenirea...

— Să-mi trimiți o notă explicativă și colecția „Revistei noastre” pe 1981–1984. (Imi convinea, pentru că era și un număr elogios dedicat lui Marin Preda. Am aflat mai tîrziu că în timp ce Barbu era la Focșani, ministrul Ion Teoreanu a chemat-o pe Constanța Bărboi și-a luat-o la rost, pentru că permite apariția unei astfel de publicații).

Sîmbătă, 12 mai, orele 11. Sunt chemat de Alexandru Crihană, se-

cretar cu propaganda, cel care aprobase nr. 100. Imi spune pe un ton ponderat:

— Luați loc. Dv. ați primit multe loviturî. Acum, veți mai primi una. Si nu-i deloc usoară. Tovarășa prim și tovarășul Ion Teoreanu au stabilit, telefonic, următoarele măsuri: scoaterea dv. din funcția de redactor-șef, schimbarea profilului revistei și sancționarea cu 30 la sută din salariu, pe trei luni.

— Nu știu dacă sunt singurul, dar cred că sunt printre puținii oameni care s-au instalat într-o funcție. Deci, eu mă retrag, fără nici o discuție. Cine preia conducerea revistei n-are decît să-i schimbe profilul. Îl privește. Dar dacă îndrăznește cineva să-mi ia un leu din salariu, îl chem în fața justiției și-l întreb: în baza cărei legi penalizați pentru muncă voluntară?

— Toate ca toate, zice Al. Crihană, să nu se afle la Cabinetul 2. O pătesc și eu, pentru că am dat girul.

Am plecat răvășit. Il sun pe Eugen Barbu și-i spun povestea. După o scurtă pauză, îmi comunică hotărîrea:

— Astăzi este simbătă. Lună, la 8, pe masa ministrului va fi scrisoarea mea de protest, trimisă prin curier special. Peste trei zile veți primi copia.

Iată textul inedit:

Tovarășului Ion Teoreanu,
Ministrul Educației și Invățămîntului

Stimate tovarășe ministru,

Îe legătură cu discuțiile declanșate de interviul acordat de mine „Revistei noastre” din Focșani, am de făcut următoarele precizări:

1. Apreciez că această revistă a adus și aduce mari servicii culturii române, în condițiile în care, după cum știți și Dv., există numeroase alte publicații care nu fac acest lucru. (A se vedea „România literară”, „Viața românească”, „Viața studențească”, „Amfiteatrul”, „Orizont”, „Ramuri”, „Ateneu”, „Secolul 20” etc.). Nu înțeleg de ce a fost tras la răspundere redactorul-șef al acestei publicații, pe linie administrativă, pentru niște afirmații pe care le-am făcut eu și pe care mi le asum, cu atât mai mult cu cît redacția a precizat de la început că nu se solidarizează cu subsemnatul.

2. Vă reamintesc că prin decret prezidențial cenzura a fost desființată și că avem o persă liberă.

3. Nu cunosc însă nici o dispoziție care să interzică unui scriitor să se delimitizeze de o parte a operei altui scriitor; de asemenea, nu știu să se fi emis vreo dispoziție care să sanctifice în eternitate un scriitor sau altul, cind este cunoscut faptul că toți marii noștri scriitori, inclusiv Goga, Sadoveanu, Rebrenu, Argezi, Ion Barbu au fost preluati critic și valorificați în spiritul unei reale obiectivități estetice și științifice.

4. Mirarea mea este cu atât mai mare cu cât ministerul pe care cu onoare îl conduceți are sarcini infinit mai importante decât dezbaterea și supravegherea polemicii dintre scriitori. Astfel aş întreba de ce acest minister nu și-a pus din timp problema absenței unor mari scriitori ai literaturii române din manualele de liceu (este vorba de Alecu Russo, Al. Odobescu Nicolae Bălcescu, Nicolae Iorga, Vasile Pârvan și alții) și de abia în urma suitei de materiale publicate în „Săptămîna“ acum doi ani a fost inițiată o dezbatere în care au fost antrenați reprezentanți ai forurilor de resort, scriitori, publiciști etc. ?!

5. Ne exprimăm, de asemenea, uimirea că ancheta declanșată de ministerul Dv. a fost organizată la reclamația poetului Adrian Păunescu care este în continuă culpă față de legile în vigoare școlare, datorită fiilor săi care fac turnee cu cenaclul „Flacără“, neglijînd sistematic frecvențarea cursurilor.

Vă rog, în consecință, pentru a nu ne sili să dăm publicitate rezultatele anchetei noastre în materie de învățămînt, să încetați persecutarea tov. Petrace Dima, redactorul-șef al „Revistei noastre“.

Al Dumneavoastră,

Eugen Barbu

Luni, 14 mai, înainte de ora prîn-zului, Ion Teoreanu o sună pe Maria Ghîțulică :

— Tovarășa prim, știi, noi am reflectat asupra măsurîlor luate împotriva prof. Dima. Renunțăm la ele.

Marți, 15 mai sunt chemat la Inspectoratul Școlar al Județului Vrancea, unde mi se arată o adresă semnată de un secretar de stat din Ministerul Educației și Învățămîntului, document în care se menționa că, pentru lipsurile constatate în alcătuirea nr. 100, eu și directoarea liceului suntem sancționați cu „ordin observator“.

La ieșire, îl întreb pe un lucrător de la Serviciul personal.

— Ce urmări are o asemenea măsură ?

— Pierderea gratificației pe acest an și consecnarea sanctiunii în „Cartea de muncă“.

Banii se cheltuiesc, îmi zic eu, dar nu-mi convine partea a doua. Iată de ce l-am sunat din nou pe Eugen Barbu, căruia îi povestesc și această întimplare :

— Ați primit prima scrisoare? — mă întrebă el.

— Încă nu.

— Trebuie să sosească. Mi îi trimit ministrului a doua scrisoare. În trei zile veți fi în posesia copiei ei.

Dacă prima a fost dură, a două are o „dulceată“ diplomatică ieșită din stiloul unui mare gazetar :

(Continuare în pag. 3129)

EVENIMENT**Liceul „Unirea” - 125**

28 octombrie 1991. Cele cinci sfertluri de veac de la înființarea acestui celebru lăcaș de învățămînt se împliniseră la 7 ianuarie. Festivitatea a fost amînată în toamnă, pentru o mai bună pregătire.

Aula „Eminescu”, loc de întîlniri științifice, culturale și literare, de nivel național și chiar internațional, și-a primit oaspeți : invitați de onoare, profesori de ieri și de azi, elevi și foști elevi ai liceului.

Ministerul Învățămîntului și Științei este reprezentat de dl prof. D. SĂVULESCU, inspector general, Academia Română — de d-l prof. univ. dr. Radu VOINEA, fost președinte al acestui înalt for științific, Universitatea din București — de d-l prof. univ. dr. C. BUŞE, prorector, fost elev al școlii sărbătorite, Institutul de Lingvistică din București — de doamna prof. dr. Mioara AVRAM, Prefectura Județului Vrancea— de d-l ing. Mircea BĂCANU, Inspectoratul Școlar al Județului Vrancea — de d-l prof. Simion ENE, inspector general.

Adunarea este deschisă de doamna directoare, prof. Maria MAVRODIN, care rostește un „Cuvînt omagial”, urmat de saluturile adresate de Ministerul Învățămîntului și Științei și Prefectură.

Un succint istoric al liceului este tema comunicării făcute de prof. Petrace DIMA.

Prof. Radu VOINEA se referă la „Anghel Saligny la Academia Română”, prof. C. BUŞE — la „Istoricii C. Giurescu și C.C. Giurescu” (foști dascăli ai școlii omagiate), dr. Mioara AVRAM la „Prof. Al. Graur”.

Prof. dr. doc. ing. Nicolae I. MANOLESCU și ing. Ion TEO-DORU, reprezentanți ai promoțiilor interbelice, aduc prinosul lor de recunoștință celor care i-au format.

În numele actualilor elevi, se adresează Silvia FLOREA, clasa a XI-a.

Formațiile artistice ale liceului încheie programul unei zile memorabile.

Cronicar

EVENIMENT

Liceul „Unirea” - cinci sferturi de veac de istorie

de prof. Petrache DIMA

Sărbătorim astăzi cinci sferturi de veac de la înființarea acestei prestigioase școli românești. Vom trăi împreună cîteva clipe de emoționante aducerî-aminte, de slăvire a unei munci sisifice depuse de zeci de generații de profesori și de peste o sută de serii de absolvenți. E cauzul, deci, să aruncăm o repede ochiul asupra momentelor mai importante din glorioasa sa istorie.

Liceul a luat ființă la șapte ani de la Unirea din 1859, la șase ani după introducerea oficială a alfabetului latin și la doi ani de la adoptarea Legii învățămîntului din 1864.

După cum se știe, România, prin reformele lui Cuza, intrase pe un făgăș modern de dezvoltare, pe toate planurile: politic, economic, social, cultural și științific. Or, acestea nu puteau înregistra nici cel mai mic progres fără o largă rețea de școli de diferite grade. În 1860, Juase ființă Universitatea din Iași, în 1864, cea din București, tot atunci, se introduce învățămîntul primar obligatoriu.

În acest context, acționează și cetățenii urbei noastre. Fierberea lor îndreptățește înființarea școlii pentru copii, începând prin 1863, cînd municipaliitatea, luînd act de acest gînd, a înaintat forurilor în drept un raport. La 10 august 1865, Ministerul Justiției, Cultelor și Instrucțiunilor Publice, prin Ordinul nr. 26512, comunică Primăriei că aproba înființarea unui gimnaziu în Focșani, „numai cu o clasă, deocamdată, și un singur profesor” (Arhivele Statului, dosar 3/1865). Aceasta va fi Ștefan Neagoe, originar din Transilvania, fost institutor la Școala nr. 2 din Focșani, numit la gimnaziul nou creat prin Decretul domnesc nr. 1745 din 23 decembrie 1865, acesta fiind de fapt și acțul de naștere al liceului. El urma să predea toate obiectele și să îndeplinească și funcția de director.

Festivitatea de inaugurare va avea loc la 7 ianuarie 1866, în prezența lui Gheorghe Apostoleanu, cetățean

de frunte al orașului, fost elev al Academiei Mihăilene din Iași, doctor în drept la Berlin, prim-președinte al Curții de Apel din Focșani, a lui Mihai Ionescu, primarul orașului, care, adresîndu-se profesorului Ștefan Neagoe, i-a spus: „Să trăiți, domnule profesor, spre a putea suporta această nobilă misie spre bucuria studenților ce-și aşteaptă viitorul moral și științific de la inteligența dv.”.

Sase decenii mai tîrziu, momentul va fi evocat astfel de Emanoil Cardaș, elev din prima promoție: „DA! atunci în 1866 ianuarie 8 (sic!) stil vechi, ora 9 dimineață, într-un local închiriat în grabă, comod pentru o familie fără copii, într-o sală relativ mare, ticsită cu bănci și suprăincărcată cu candidați de elevi — publicul strălucea prin complecta (sic!) lui lipsă — un preot slujea sf. aghiasmă. Pare că văd pe bunul nostru profesor, Ștefan Neagoe, stînd în picioare rezemat de coțul catedrei, radios, cu mintea lui ageră, întrevedea prin negura vremurilor viitorul gimnaziului lui. — actualul liceu, cu apoteoza de azi, emoționat declară înființarea gimnaziului și începerea cursurilor clasei I. Sollemnitatea simplă, dar superlativ înălțătoare prin importanța ei”.

Cei 50 de copii, printre care se aflau și frații Anghel și Alphons Saligny, primul devenind peste ani cel mai mare constructor român, iar al doilea afîrmîndu-se spectaculos în domeniul chimiei, s-au înghesuit, cum arăta fostul elev amintit mai sus, într-o casă particulară, a Sultanei Mileș.

În semn de recunoștință, gimnaziului i s-a dat numele Al. I. Cuza.

*

In toamna aceluiași an, Ștefan Neagoe se transferă la Liceul „Gh. Roșca-Codreanu” din Bîrlad, unde-l va avea ca elev și pe Al. Vlahuță.

Lovitura de stat de la 11 februarie 1866, în urma căreia domnitorul Unirii a fost înălțurat, a dus și la

LICEUL „UNIREA” – 125

schimbarea denumirii noii școli înființate în orașul de pe Milcov. Până în 1880, i se va spune **Gimnaziul din Focșani**, apoi **Gimnaziul „Unirea“ din Focșani**.

Până în 1881, cînd gimnaziul se mută în prima clădire proprie, pe Str. Scoalelor (azi bd. Dimitrie Cantemir), cea care adăpostește acum Arhivele Statului din Județul Vrancea, profesorii și elevii se zbat în serioase nevoi materiale: proprietarii clădirilor inchiriate nu le repara la timp, primăria nu asigură fondurile trebuitoare decît sporadic și cu mare întîrziere, profesorii n-au la îndemînă programe și manuale, salariile nu se dau regulat etc.

În anul școlar 1884–1885, gimnaziul se transformă în liceu cu denumirea de astăzi. Atunci apare clasa a V-a. În cele două decenii curse de la înființarea școlii, mai fuseseră creată această clasă, pentru a grăbi aprobarea cursului superior, deci a liceului, dar n-a rezistat. Numărul elevilor ajunsese la 191.

În anul școlar următor, se înscrie în clasa a V-a Simion Mehedinți, care venise cu patru clase de seminar.

Începînd cu 1895, se introduce examenul de admitere în liceu, iar la 23 martie 1898, în vremea cînd la cîrma Ministerului Instrucțiunilor Publice se afla Spiru Haret, se face a doua reformă a învățămîntului, prima fiind cea din timpul lui Cuza. Acum se introduc examenul de capacitate la sfîrșitul cursului inferior al liceului și bacalaureatul la sfîrșitul cursului superior. Durata cursului superior se extinde de la 3 la 4 ani, împărțindu-se pe secții: modernă, reală și clasică.

Iată acum un scurt fragment dintr-o amintire a scriitorului I.A. Basarabescu, fost profesor al Liceului „Unirea“, la sfîrșitul veacului trecut,

în care prezintă cancelaria de-a-tunci: „Întreg corpul profesoral mi-a lăsat impresia destoiniciei desăvîrșite în mînuirea instrucției și educației copiilor. Profesorii, adeverăți părinți, impunîndu-se prin propria lor activitate și prin acea iubire ascunsă, pe care copilul o simte prin instinct — atunci cînd ea există, silindu-se să nu și-o îndepărteze din clipa cînd el începe s-o prețuiască“ („Întîlia mea catedră“, în „Ethnos“, Focșani, 1941, fascicola I, pag. 179).

Cu trecerea timpului, nici prima clădire proprie nu mai este corespunzătoare pentru copiii dornici de învățătură, fapt ce i-a determinat pe edili și locuitorii orașului să ridice actualul sediu dat în folosință în 1900.

În perioada directoratului lui Constantin Calmuschi, adică în 1900–1902, s-a introdus uniforma școlară. Exigența era la ea acasă. Din „Anuarul“ pe 1898–1899, aflăm că din 662 de elevi înscriși, doar 201 au trecut clasa, în iunie. Ea intrase de mult în tradiție și s-a menținut aşa pînă în „epoca de aur“, cînd dascălii și orice școală erau apreciați după numărul promovaților. Nu erau permise frecvențarea restaurantelor, cafenelelor, participarea la activități politice, jocurile de cărti, vizionarea spectacolelor pentru care școala nu-și dăduse avizul.

În 1916, a fost sărbătorit semicentenarul liceului, manifestare care a readus aici figuri proeminente.

În timpul primului război mondial, în această clădire s-a instalat un spital militar. (Scene de aici vor fi evocate de Hortensia Papadat-Bengescu în romanul „Balaurul“). Cursurile au continuat în case particulare...

În 1921, s-a înființat în cadrul său primul liceu de fete din Focșani. (Generos, el va mai găzdui, peste ani, în 1966, Liceul Economic de as-

LICEUL „UNIREA” – 125

tăzi, și în 1978, Liceul Sanitar, dispărut, după ce a dat patru promoții).

După cum ne informeză Al. Georgiadi, în „Anuarul pe 1922—1923”, „la 24 mai 1923, 120 de elevi de la Liceul „Unirea”, cu tricolorul și cu buchete de flori, însoțiti de profesori, au plecat cu trenul oficial la Mărăști pentru a asista la alegerea eroului necunoscut, din cei 10 militari dezgropăți la Mărăști — Mărăști — Tg. Ocna, ale căror sicrii erau depuse la biserică din Mărăști. Elevul Amilcar Săndulescu, de la Școala Militară din București, însoțit de ministrul de război, gen. Rășcanu, a ales pe eroul necunoscut, transportat apoi cu un vagon special la București. În gara Focșani, elevii liceului cu profesorii lor au depus o coroană pe sicriul eroului necunoscut”. După cum știi, drumul s-a refăcut zilele trecute.

În 1926, s-au marcat șase decenii de la înființarea liceului, documente prezentate atunci fiind adunate, ca și cele referitoare la semicentenar, într-un volum tipărit.

În 1940, această monumentală clădire a fost grav avariată de cutremur. Partea centrală a căzut complet. Lucrările de refacere au fost conduse de d-l profesor Costache Diaconescu, director în vremea respectivă, prezent la adunarea noastră.

După al doilea război mondial, liceul a împărtăsit soarta tuturor școlilor din România: numărul anilor de studii a scăzut la 11, apoi la 10 (modelul e știut), s-a revenit la 11, ca în cele din urmă să urce la 12.

În 1966, am sărbătorit centenarul liceului, eveniment marcat la proporții naționale, prin participarea tuturor generațiilor de profesori și elevi în viață. Acad. C.C. Giurescu, scurtă vreme și profesor al Liceului „Unirea”, a rostit atunci o emoționantă cuvântare pe tema dragostei de patrie și de muncă.

În 1977, cînd s-a încercat transformarea în școală generală, a fost acceptat pentru a fi salvat ca instituție liceală, profilul industrial. După Revoluția din Decembrie 1989, a redevinut real-umanist.

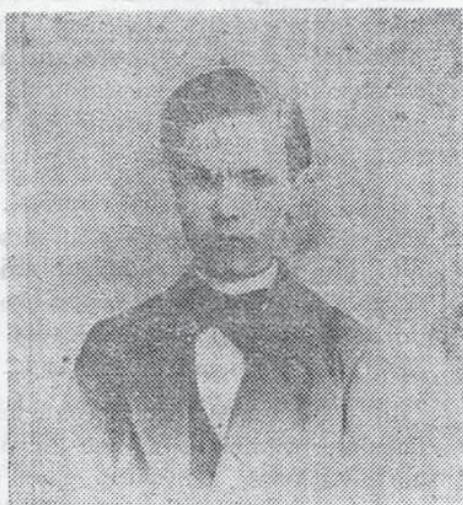
DONAȚIE

Cu acest prilej aniversar, biblioteca Liceului „Unirea” s-a îmbogățit cu 550 de volume, care au aparținut cunoșcutului ziarist Leon KALUSTIAN, (1908—1990), fost elev al școlii noastre în perioada interbelică. Ele au fost donate de surorile sale, cărora le mulțumim și pe această cale.

Din acest mic tezaur, menționăm câteva titluri edificate: „Aforisme” (ediția 1902), de Arthur Schopenhauer, „Istoria românilor în Dacia Traiană” (10 volume), de A.D. Xenopol, „Studii și documente literare” (13 volume), de I. E. Toroșu, „Istoria secretă”, de Procopius di Caesarea, „Istoria podgoriei Odobeștilor”, de G.C. Giurescu.

E un gest pilditor emoționant!

CRONICAR

FOȘTI ELEVI AI LICEULUI „UNIREA”**Acad. Radu VOINEA**

Îmi este greu să-mi ascund emoția ce mă stăpînește în aceste momente când fiind invitat să participe la sesiunea de comunicări științifice prilejuită de împlinirea a 125 de ani de la înființarea Liceului „Unirea” din Focșani mi s-a propus să rostesc cîteva cuvinte care să cinstească memoria uneia dintre mariile personalități ale țării noastre din domeniuș științelor tehnice, Anghel Saligny.

S-a născut la Șerbănești, județul Tecuci, la 2 mai 1854, unde familia sa a fost nevoită să se opreasca venind de la un iarmaroc, din cauză că niște ploi torențiale făcuseră drumurile cu totul impracticabile. Acolo, într-un han, s-a născut acest geniu al tehnicii românești! Ploile au continuat cîteva zile: a fost un adevărat potop. Apele pătrunseseră în han și patul pe care era așezat copilul era să fie luat de ape. Profesorul Ion Ionescu remarcă: „Era o prevestire că noul născut va avea de luptat în viață cu furia apelor. În lupta cu Prahova, Trotușul, Siretul, Dunărea și Marea Neagră, el a ieșit neconitenit victorios“.

Dacă ne referim la celebrul pod pe Dunăre de la Cernavodă, merită să evocăm momentul inaugurării lui, 14 septembrie 1895: „Un tren format din 15 locomotive, fluierind înspăimîntător, a zburat cu 80 km/oră pe deasupra valurilor Dunării. Tunurile bubuiau, sirenele va-

Anghel Saligny la Academia Română

poarelor sunau uralele a mii de oameni nu mai conteneau. A fost cel mai grandios spectacol care s-a văzut vreodată în țara noastră, veșnicul Danubiu, care despărțea pămințul țării noastre a fost învins“.

Alexandru Vlahuță, în „România pitorească”, descria astfel podul de la Cernavodă: „În liniștea nopții, sub cerul instelat, frumusețea și măreția acestei puternice intrăpări a geniului românesc ne dă impresiunea că suntem într-o lume de vrăji, în fața unora din acele poduri de argint de care ne vorbeau poveștile din copilarie. Picioarele de sprijin, zidite în piatră, sunt așa de departe unele de altele, și atât de înalte, încât toată uriașa impletitură de fier, pe care aleargă zguduitoare trenuri, pare că plutește în aer, ușoară ca o dantelă [...] Între cele două maluri, peste bătrînul fluviu, îndrăznețele arcuri de fier se înalță ca niște aripi gigantice într-o falnică pregătită de zbor, ce pare a înfățișa închipuirii, avântul și speranțele țării noastre“...

La 13 aprilie 1892, a fost ales membru corespondent al Academiei Române, iar 5 ani mai tîrziu, la 7 aprilie 1897, este ales membru activ al Academiei Române. De remarcat faptul că titularizarea lui a întîmpinat unele dificultăți. Era vorba de pătrunderea științelor tehnice în Academia Română. Dacă Societatea Literară, Academia Româ-

nă de azi, înființată acum 125 de ani avea în vedere în principal științele filologice, a primit cu ușurință științele istorice în sinul forului academic, dar cu o întârziere de 20 de ani științele naturii. Erau acum 30 de ani de la înființarea forului academic și științele tehnice, prin Anghel Saligny, bâteau la porțile acestui înalt for. Ușile nu s-au deschis ușor. Primul scrutin nu i-a fost favorabil, pentru că se punea prea mult preț pe lucrările tipărite ale candidatului, uitându-se că în domeniul științelor tehnice se poate scrie nu numai pe hîrtie, ci și pe oțel, pe piatră, pe beton și Anghel Saligny avusese destul de multe lucrări scrise în acest mod. A fost necesar ca președintele de atunci al Academiei Române, Ion Ghica, să organizeze în mod discret o excursie cu vaporul pe Dunăre și să aranjeze ca să se ajungă la podul de la Cernavodă, dinineața, la râsărîtul soarelui. Membrul Academiei, pe puntea vaporului, admirau podul și se întrebau cine l-a proiectat și executat. Președintele Academiei le-a răspuns: „Cel pe care l-ați respins la scrutinul de acum cîteva zile — Anghel Saligny —” Urmarea a fost că la scrutinul următor Anghel Saligny a fost votat în unanimitate.

Zece ani mai tîrziu, în mai 1907, este ales președinte al Academiei Române. Un exemplu de modestie, însușire caracteristică marilor personalități, este discursul său de mulțumire: „Cu cîteva zile în urmă, mai mulți colegi binevoitori mi-au propus să primesc și fi ales Președinte al instituției noastre. Am răspuns hotărît că onoarea aceasta este prea mare pentru mine, care, între dumneavoastră, nu sunt dintre cei mai vechi și că sunt alții care trebuie să aibă pasul înaintea mea. Acum că ați avut indulgență să-mi acordați această onoare, primesc sarcina ce mi-ați încredințat și și vă mulțumesc din toată inima, asigurîndu-vă că-mi voi da toate puterile pentru propășirea acestei instituții care ne este așa de scumpă”.

În timpul președinției lui Anghel Saligny, Academia Română acordă anual 40 de burse din Fondul Adamachi, pentru studii superioare în țară dintre care: 16 Universități din Iași, 8 Facultăți de Științe și 8 Facultăți de Medicină din Bucu-

rești, precum și 8 burse Școlii Naționale de Poduri și Șosele. De asemenea, s-au acordat anual pentru studii în străinătate 3 burse unor licențiați (între care Traian Lalescu, Constantin Popovici și Nicolae Costăchescu), 3 burse unor ingineri diplomați ai Școlii Naționale de Poduri și Șosele, 2 burse unor absolvenți de liceu pentru a studia chimia industrială la Berlin și unui absolvent al Școlii de Arte și Meseșii (este vorba de Vasile Mera).

Anghel Saligny a dat o atenție deosebită promovării cercetărilor în științele naturii și tehnice acordind premii unor lucrări de mare interes pentru economia și progresul României, dintre care menționăm: inventiile lui A. Beldiman în industria petrolierului, ale lui Nicolae Stefan Botez în domeniul motoarelor, manualul lui Stefan Minovici de chimie analitică, al doctorului George Botez despre cancerul mamar, tratatul lui Mircea St. Dumitrescu despre podurile de lemn, manualul de algebră al lui Petre Marinescu, tratatul lui D.R. Rusescu despre chestiunea impăduririi artificiale în România și multe altele.

În timpul președinției lui Anghel Saligny, Academia Română și în deosebi Biblioteca Academiei primesc numeroase donații. Astfel, D.C. Sturdza — Scheianu donează Academiei, la 5 octombrie 1907, o vastă lucrare bibliografică asupra cărților despre români, în care sunt descrise peste 20 000 de asemenea cărți fiind cea mai mare lucrare bibliografică românească de pînă atunci. Un mare donator de cărți și manuscrise vechi românești și străine este C. Erbiceanu. Numai în primul an, Biblioteca Academiei a primit în dar și prin schimb peste 2000 de volume, 400 ziare și reviste românești și peste 800 de reviste străine.

Dintre discursurile lui Anghel Saligny în calitatea să de președinte al Academiei Române voi cita pe cel rostit la ședința sa din 17 august 1907, cînd a anunțat moartea lui Nicolae Grigorescu, la 2 iulie, același an: „Regretatul nostru coleg a fost cel mai vrednic reprezentant al artei naționale. Opera lui Grigorescu e vastă și se distinge prin originalitate și sentiment patriotic. El a reprezentat pe pînze nepieritoare pe

FOȘTI ELEVI AI LICEULUI „UNIREA”

țăranul român, cu portul lui pitoresc, cu trăsăturile lui caracteristice, în toate manifestările vieții, în mijlocul naturii grandioase, pe care atât de mult a iubit-o artistul. Gloriosul nostru Război de Independență a găsit în Grigorescu pe artistul însușit de iubire de țară, care a știut să redea în culori vii și trainice viața flăcăilor noștri, iar monumentele religioase datoresc talentatului pictor foarte frumoase inspirațuni".

Remarcabilă este cuvintarea rostită de Anghel Saligny la deschiderea sesiunii generale a Academiei Române, la 11 martie 1908, cu prilejul împlinirii a 40 de ani ai Academiei, cuvintare din care cităm: „Prestigiul Academiei a crescut an de an, atât între români, cât și în țările străine și depărtate.

Creșterea prestigiului în țară i-a atras mare incredere în opinia publică, și aceasta a avut ca rezultat multele donațiuni și legate, care i-au pus la dispoziție mijloace tot mai însemnante pentru susținerea activității sale și pentru creșterea influenței ei asupra lucrărilor literare și științifice. Academia a ajuns astfel arbitrul suprem pe acese terenuri de producție a activității intelectuale românești.

Numele Academiei noastre și prestigiul ei în străinătate crește întruna și este învederat de mulțimea tot crescândă a publicațiilor de tot felul, al căror schimb ne este din ce în ce mai des cerut de instituțiuni similare din toate țările de cultură (...).

În acest mers grăbit al neamului nostru pe calea culturii, Academia are menirea de a fi conducătorul preceput, farul luminător, care să arate și să lumineze drumul bun de urmat și căile rele de ferit.

Conștiința acestei finale misiuni și grele răspunderi este împedite în mintea noastră a tuturora și trebuie să fie tot așa de împedite și în mintea urmașilor nostri".

Așa încheia cu scurta cuvintare prilejuită de împlinirea mandatului său de Președinte al Academiei Române, rostită în anul 1910: „Domnilor colegi, se încheie trei ani de cind prin bunăvoieță Domnilor-Voastre colegială mi-ati făcut onoarea neasteptată de a mă așeza în scaunul conducerii dezbatelor Academiei și mi-ati dat sarcina de a sta în fruntea lucrărilor ei administrative.

Nimenea nu a fost mai surprins decât mine pentru atita onoare, căci nimenea nu știa mai bine ca mine neajunsurile mele, pentru a sta în fruntea celei mai înalte instituții culturale a neamului.

Mi-am dat toate silințele de a ajuta lucrarea Academiei în măsura puterilor mele (...).

Ajungind acum la sfîrșitul însărcinărilor mele cu care atât de mult mi-ati onorat, vă exprim, Domnilor Colegi, cele mai călduroase mulțumiri și urez din adîncul sufletului meu ca scumpa noastră Academie să crească și să inflorească pentru creșterea și înflorirea culturii naționale".

Anghel Saligny și-a continuat activitatea sa la Academie și după ce nu a mai indeplinit funcția de președinte al ei, îndeosebi prin propunerile de premieri a unor lucrări din domeniul științelor tehnice dintre care mentionăm: „Mașini marine“ de Aurel Cupșa (1910), „Helicopterul“ de Grigore Brișcu (1913), „Prevenirea accidentelor de muncă în industria lemnului“ de Vasile Alexandrescu (1914), și în special lucrarea „Studiul unei uzine hidroelectrice la Stejarul, lîngă Bicaz“ de Dimitrie Leonida (1921). Să menționăm și faptul că tot în anul 1921 l-a propus pe inginerul George (Gogu) Constantinescu, inventatorul sonicității să fie ales membru corespondent al Academiei Române.

Anghel Saligny s-a stins din viață la 17 iunie 1925. El va rămâne o mare personalitate a științelor tehnice din țara noastră prin realizările sale, priorități pe plan european sau mondial, cum au fost podul de la Cernavodă executat din otel moale și cu cea mai mare deschidere, la vremea aceea, în Europa continentală, docurile de la Brăila și Galați, la care s-a folosit pentru prima oară prefabricate din beton armat cu armătură sudată și altele, prin activitatea sa de profesor la Școala Națională de Poduri și Sosele, dar și prin activitatea lui la Academia Română, unde, după el, științele tehnice au fost ilustrate de prestigioase personalități: Vasilescu Karpen, Constantin Budeanu, Aurel Beles, Cristea Mateiescu, Elie Carafoli, Remus Rădulet, Tudor Tănărescu, Gheorghe Cartianu, Paul Dino și mulți alții.

FOȘTI PROFESORI AI LICEULUI „UNIREA”

ALEXANDRU GRAUR

Alexandru Graur a fost profesor al Liceului „Unirea” aproape numai pe hîrtie, în evidențe și în statele de funcțiuni. Adică: a fost numit aici ca profesor de latină în toamna anului 1924, s-a prezentat să-și ia catedra în primire, dar nu a predat efectiv niciodată, singura activitate didactică prestată fiind examinarea corigenților dinaintatea începerii anului școlar 1924/1925; imediat după aceea și-a luat concediu pentru studii de specializare în lingvistică la Paris, unde a stat pînă în 1929, încheindu-și stagiul cu publicarea a trei volume (două lucrări de fonetică latină și una de gramatică istorică română) și cu obținerea pe baza lor a două prestigioase titluri științifice: doctoratul de stat la Sorbona și diploma renomitei Ecole Practique des Hautes Etudes. În acest timp, la catedra de la Focșani a avut suplinitori, care, conform uzanțelor vremii, primeau 80 la sută din salariu; incasa deci numai 20 la sută din leafă, cu care și-a putut asigura totuși studiile pariziene datorită unui schimb valutar în condiții avantajoase speciale acordate pentru studii, anume cu „dreptul de a schimba 600 de lei în 400 de franci”, aşadar la cota 1 fr. = 1,50 lei, față de cursul „pentru marele public” 1 fr. = 10 lei. Amănuntele financiare, pe care le-am extras din interviul publicat în „Revista noastră” nr. 113-114-115 din 1985, le dau cu intenția de a comunica un element demn de reținut din istoria unei perioade puțin cunoscute în laturile ei bune de generația actuală: element semnificativ nu atât pentru biografia celuia despre care vă vorbesc, cât pentru aprecierea politiciei culturale înțelepte a unui trecut de la care avem mult de învățat. La întoarcerea în țară, Al. Graur era transferat la Liceul „Gheorghe Șincai” din Pucurești. În această situație este cam greu de susținut că Al. Graur a fost profesor al Liceului „Unirea” din Focșani, chiar dacă el însuși a declarat cîndva că aici și-a început cariera didactică. Mai curînd se poate spune că a fost bursier al acestui liceu, care, cu un termen la modă azi, i-a „sponsorizat” doctoratul; ori-

cum, o legătură cu acest liceu a avut.

Mărturisesc totuși că selectarea de către organizatori a lui Al. Graur între puținele personalități cărora li se acordă o prezentare în medalion la sărbătorirea a 125 de ani de existență a Liceului „Unirea”, cu atîția foști profesori și elevi iluștri, mă mirat tocmai prin fragilitatea legăturii reale din acest caz. Mi-am explicat opțiunea respectivă prin aceea că Al. Graur este astăzi pentru unii o personalitate contestată, sau măcar controversată și ca atare reconsiderarea sa ar prezenta un interes aparte, cu atît mai mult cu cît el s-a bucurat de o mare notorietate, dusă pînă la implicarea numelui său în expresii evasifolclorice. Ca fostă studentă, ucenică și colaboratoare a celui în cauză, despre care am scris de mai multe ori în timpul vieții sale și la moartea sa (în 1988), am primit invitația de a vorbi astăzi despre Al. Graur ca o provocare. Încerc deci să răspund la această provocare cu o reexaminare cît mai obiectivă — care poate să pară pe alocuri nepotrivită cu un cadru festiv — a personalității fosțului meu profesor.

Cu riscul de a-i dezamăgi pe cei amatori de schimbări senzionaționale ale opiniei mai vechi și mai ales de demolări ale foștilor idoli, voi spune de la început că-mi mențin integral afirmațiile admirative pe care le-am făcut publice în trecut cu privire la lingvistul și profesorul Al. Graur. Voi adăuga însă acum anumite aspecte și nuanțări pe care împrejurările nu mi le permiteau atunci, încercând totodată să arăt ce este și ce nu este adevărat în criticiile care i se aduc astăzi. Din păcate, nu dispun de timp pentru o analiză amănunțită, așa că unele idei vor fi doar punctate.

Am apucat să spun că Al. Graur este o personalitate controversată — picată de mai multă vreme în mod tacit, în orice caz fătis după revoluția din decembrie 1989. Avind în vedere că ascensiunea sa socioprofesională (titurile de profesor universitar și de membru al Academiei, ca și diverse funcții de conducere în in-

LICEUL „UNIREA” - 125

vătământ, știință și cultură) a avut loc în regimul comunist, el este considerat un reprezentant tipic al acestuia, și nu numai produs/profitor al lui, ci chiar vinovat de impunerea regimului, ca membru de partid din ilegalitate (nu însă de pe cind figura între profesorii Liceului „Unirea”!). De la popularitatea de care s-a bucurat timp de patru decenii, în care fusese considerat instanța supremă de consultații și arbitraj, „casație”, în probleme de limbă și lingvistică, s-a ajuns la extrema cealaltă, a negării oricărora merite și a acuzării de vini care nu-i aparțin. O publicație independentă provincială cerea Academiei, în februarie anul acesta, nici mai mult, nici mai puțin decât „ștergerea din evidențe a lui A. Graur” („Contrast” II, 1991, nr. 6 (46), p. 7).

Este adevarat că Al. Graur nu a avut acces la cariera universitară pînă în 1946, cînd a fost numit direct profesor — șef de catedră la Universitatea din București, și nici la Academie pînă în 1948, cînd a fost ales membru corespondent, iar după 7 ani, în 1955, membru titular. Merita însă din pînă aceste titluri și mai degrabă ar trebui să ne întrebăm de ce nu fusese acceptat anterior la Universitatea din Iași, unde se făcuseră încercări în anii '30. Titlurile de profesor universitar și de membru corespondent al Academiei i-au fost atribuite în circumstanțe politice favorabile persoanei sale, dar ele erau justificate de formația și de activitatea științifică a celui care le primea. Nu este, ca alții, un dentist devenit profesor la Facultatea de Litere și nici pe departe un academician fără operă anterioară sau măcar posterioară titlului conferit! Cele trei volume publicate la Paris în 1929 fuseseră primite cu adevărate elogii de specialiștii care le-au recenzat, între care figurează nume ca O. Densusianu, S. Pușcariu, Iorgu Iordan, din țară, și A. Meillet, M. Roques, A. Vaillant, din Franța. Pe lîngă aceste volume publicase circa 80 de studii de dimensiuni variate (unele de cîte 70–90 de pagini) în prestigioase reviste de lingvistică, din țară („Grai și suflet”, „Buletin linguistique”, „Buletinul Institutului de Filologie Română „A. Philippide”) și din străinătate („Romania”, „Bulletin de la Société de Linguis-

tique de Paris”. „Revue de philologie” — o parte dintre ele reunite în trei culegeri —, fără a mai socoti numeroasele recenziî și articole de popularizare/cultivare a limbii din periodice culturale și din cotidiene, nici manualele școlare și edițiile de texte din autori latini și români: o producție științifică puțin obișnuită chiar pentru universitari. Între anii celor două titluri academice — 1948 și 1955 — bibliografia sa a sporit cu două volume și 15 articole de specialitate, pe lîngă substantială contribuție la prima ediție a *Gramaticii Academiei* și, iarăși, pe lîngă activitatea publicistică măruntă. Lista completă a scrierilor lui Al. Graur este de departe de a fi definitivă stabilită. Ea este aproximată la 1000 de titluri și între cele pur științifice 25 reprezintă cărți (unele cu cîte 2 volume sau 2–5 variante/versiuni/ediții). În opera sa științifică trebuie luată în considerație și conducerea unor mari lucrări colective, pe care niciodată nu le-a semnat fără acoperirea unei contribuții esențiale; dintre ele e suficient să amintesc *Gramatica limbii române* cunoscută sub numele de „Gramatica Academiei”, *Dicționarul limbii române* — serie nouă, *Formarea cuvintelor în limba română* (din care au apărut primele 3 volume), *Istoria limbii române*, vol. I *Limba latină*.

Reproșurile legate de adeziunea sa la comunism vizează deopotrivă omul și opera; oricum, aceste aspecte nu pot fi disociate. De fapt, ambele componente ale personalității sale se dovedesc a fi complexe și contradictorii. Omul a fost, între-adevăr, un militant în domeniul ideologiei comuniste, propagandist de învătămînt politic, și a deținut funcții administrative în care a aplicat disciplinat linia partidului, ceea ce a inclus — se pare — participarea la acțiuni justițiare reprobabile din categoria epurărilor de personal sau a exmatriculărilor de studenți; în opoziție cu aceste puncte negative stă comportarea sa mai mult decât corectă, dreaptă și generoasă, ca profesor, îndrumător de colective, colaborator și coleg. În ce privește opera, nici un specialist nu contestă valoarea lucrărilor sale de lingvistică latină și greacă și nici pe aceea a majorității contribuțiilor concrete

FOȘTI PROFESORI AI LICEULUI „UNIREA”

la studiul descriptiv și istorie al limbii române. Ceea ce se poate pune în discuție este valabilitatea lăturii teoretice, de lingvistică generală, a operei sale de după 1944, care a fost viciată de ideologia marxist-leninistă, imbrățișată fără rezerve de autor, mai întâi sub forma teoriei marxiste, apoi a celebrei „învățături staliniste despre limbă” și pentru mai mult timp prin intermediul influenței lingvisticii sovietice. Dar chiar în masiva lucrare *Studii de lingvistică generală. Varianta nouă* (1960), care discută cu precădere aplicarea categoriilor și legilor materialismului dialectic în lingvistică, alături de balastul ideologic și de o bibliografie adesea jenantă există numeroase observații interesante și interpretări oricând valabile. Excesul de ideologizare marxistă și de politicizare a lingvisticii este real și poate fi reținut în defavoarea autorului, care și-a condamnat însuși la caducitate lucrarea respectivă.

Nu la fel de intemeiate sunt însă reproșurile care se aduc studiilor sale privitoare la limba română. Cele mai răspindite sunt două reproșuri făcute din afara cercului lingviștilor și adesea corelate între ele: că ar fi susținut originea slavă a limbii române și că ar fi urmărit slavizarea/rusificarea sau măcar de-romanizarea și prin ortografie. Amândouă invinuirile sunt fanteziste și absurde. Contra celei dintâi vorbesc nu numai titluri transparente ca *La romanité du roumain* (1965), ci și concluziile la care ajunsese prin cercetări statistice în *Încercare asupra fondului principal lexical al limbii române* (1954) sau ideea de bază pe care săn construite sintezele sale consacrate istoriei limbii noastre — *Evoluția limbii române. Privire sintetică* (1963) și, mai ales, *Tendințele actuale ale limbii române* (1968) —: ideea că evoluția limbii române se caracterizează prin întărirea trăsăturilor ei românice. Cât despre ortografie, fără a intra aici în amănunte, precizez următoarele. Ortografia din 1953 nu este opera lui Al. Graur, care la acea dată era în totală dizgrație oficială. El a făcut parte, e drept, dintre cei consultați și dintre execuțanții lucrărilor de aplicare a normelor (redactarea „Micului dic-

tionar ortografic). Desigur că a fost pentru generalizarea scrierii cu i, care are de partea ei toate argumentele științifice și nu are nimic a face cu o presupusă apropiere de rusă ori cu o atitudine antiromânească, antiromanică sau antilatinănească. El însuși alcătuise și publicase în 1951 un proiect de reformă a ortografiei mai radicală decât cea adoptată, proiect caracterizat prin propunerea de introducere a literelor i, înteleg să nu fim de acord cu această propunere, dar nu e cinstit să o combatem cu etichete politice, să i se facă procesul de intenție al apropierii de u din rusă, cind acest i existase în scrierea noastră cu litere latine pînă la 1904 și sporadic fusese susținut și folosit de unii cărturari și în perioada interbelică (de exemplu de naționalistul August Scriban în dicționarul său din 1939). În mod paradoxal, mai reale sunt două culpe mai puțin cunoscute și speculate de către detractori: faptul că în 1955/1960 a admis existența așa-numitei limbi moldovenești ca idiom romanic separat de limba română și că a denigrat, din motive politice, activitatea unor lingviști importanți ca S. Pușcariu, Al. Procopovici, S. Pop, A. Scriban. În amândouă cazurile nu a rămas la atitudinea din anii '50, ci a revenit ulterior, făcîndu-și public „autocritică”. De exemplu, în ce privește limba moldovenească, în interviul menționat din 1985 a răspuns ferm la întrebarea insidioasă a d-lui Petruș Dima („— Se poate vorbi de limba moldovenească ?“): „— Bineînțeles, nu ; moldoveneasca este un dialect (sau subdialect) al limbii române (sau dacoromâne)“. De altfel, trebuie arătat că, și atunci cind din obedieneță partinică admisese existența limbii moldovenești, susținuse această aberație numai cu argumentul perspectivelor de dezvoltare a idiomaticului în discuție („deoarece există o orientare deosebită, trebuie să vorbim de limbi diferențiate“) și nu cu referire la deosebiri de structură (înțelegerea reciprocă era în mod expres afirmată). Cu atât mai mult criteriul perspectivelor sau al orientării/subordonării l-a dus spre teza conform căreia aromâna, meglenoromâna și istroromâna nu ar fi dialekte ale limbii române, ci limbi românice independente de a-

LICEUL „UNIREA” – 125

ceasta; poziția respectivă îi este mai puțin reproșată.

Nu voi scuza sau apără greșelile politice și științifice ale lui Al. Graur spunând că, spre deosebire de atiția oportuniști ai epocii, el a crezut sincer, din tinerețe, în comunism și în modelul sovietic și s-a considerat dator să le urmeze cu consecvență. Evoluția lucrurilor a fost în primul rînd pentru el o dramă prin deziluziile produse. În ciuda a ceea ce-și închipuie neștiutorii, regimul communist nu l-a tratat numai cu onoruri pentru serviciile aduse, ci și cu multe durități. O judecată dreaptă a scăderii/concesiilor științifice ale lui Al. Graur (și ale altor lingviști români ai epocii) nu se poate face fără a cunoaște măcar textele tipărite, deci față publică, a hărțuierilor oficiale exercitate în anii 1949—1953, în termenii inimaginabili, sub bagheta celebrului M. Roller, de tristă amintire. În „Lupta de clasă” din ianuarie—martie 1949 revista „Bulletin linguistique”, la care Al. Graur era principalul colaborator al lui Al. Rosetti, era criticată în articolul **Împotriva cosmopolitismului în știință** atât de drastic, încât consecința a fost desființarea revistei; una dintre critici se referea la vina de simplă citare, „trimitere bibliografică, a unor nume ca N. Trubetzkoy și R. Jakobson, S. Pușcariu, G. Pascu, A. Scriban, I. Al. Brătescu-Voinești și D. Caracostea, fiecare cu epitete infamante, iar alta la neutilizarea bibliografiei sovietice. În mod expres se afirmă: „Colaboratorii Buletinului ignorează voit opera științifică a ilustrului lingvist sovietic N.I. Marr, care a studiat problemele limbii în lumina materialismului istoric”. După apariția „genialelor” lucrări ale lui Stalin din 1950 care au condamnat marrismul, „Scîntea” nr. 2100 din iulie 1951 critică revista „Cum vorbim” condusă de Al. Graur pentru promovarea teoriilor vulgarizatoare ale lui N.I. Marr, folosind etichetele de „tendențe antimarxiste” și „proletcultiste”; Al. Graur este numit aici printre lingviștii care „stagniază”, avind lucrări cu „valoare științifică redusă” și neștiind să facă critică și autocritică, iar cursul său universitar **Teoria limbii** este declarat obiectivist, lipsit de combativitate față de teoriile cosmopolite și

idealiste din lingvistica burgheză. Culmea atacurilor în serie este atinsă în prima jumătate a anului 1952, ele străduindu-se să justifice decizia abuzivă de înlăturare a lui Al. Graur în mai 1952 atât de la catedra universitară, cît și din conducerea Institutului de Lingvistică din București al Academiei (unde era director adjunct), pentru că dăuna „progreselor culturii socialiste”, era „rupt de interesele poporului” și „înșelase așteptările maselor muncitoare”; totodată era desființată și revista „Cum vorbim”, al cărei redactor responsabil era de la apariție (1949). După cum afirma în „Scîntea” nr. 2379 din 20 iunie 1952 Traian Săvulescu, președintele de atunci al Academiei, „A reieșit că, în activitatea Institutului de Lingvistică din București și în munca unor lingviști ca Al. Rosetti, Al. Graur, Iorgu Iordan, există deficiențe deosebit de serioase. Avînd o poziție antiștiințifică, idealistă și retrogradă, precum și o atitudine intolerantă față de critică, ei s-au pus în mod perseverent de-a curmărișul eforturilor Academiei R.P.R. și ale lingviștilor din țara noastră de a dezvolta cercetările în domeniul limbii pe singurul drum cu putință, pe drumul materialismului dialectic”. Ca un amănunt anecdotic, amuzant azi, dar periculos atunci, citez din competiția de critici și pe cea a unui coleg universitar care nu-i ajungea nici la degetul mic, pronunțată în dezbaterea privitoare la **Dictionarul limbii române** în aula Academiei, în iulie același an: „Socotim interesant de amintit în această privință că fosta revistă **Cum vorbim** se bucura de mare succes în S.U.A. Recent, o mare librărie americană a cerut Institutului o serie întreagă de numere din defuncta revistă. Cererea este adresată: Institutului de Lingvistică al Academiei, Str. Spătarului 12, București, **Iugoslavia** (subliniat în text). Acest fapt e, desigur, de natură a-i de da gîndit tov. Graur, redactorul responsabil al fostei reviste!” În stenograma publicată a dezbatelii intervențiile lui Al. Graur și Iorgu Iordan sint doar marcate, fără a fi rezumate, precizîndu-se însă că „Pozitia antiștiințifică a acestora a fost combătută de toți vorbitorii care au participat la discuții” (ele re-

FOȘTI PROFESORI AI LICEULUI „UNIREA”

produse in extenso). Am citat fragmente infime din ceea ce constituie o autentică „antologie a rușinii”, care ar putea fi chemată ca martor al apărării la un eventual „proces” al lingviștilor comuniști Al. Graur, Iorgu Iordan, Al. Rosetti.

Fapt este că Al. Graur a suferit enorm pentru toate aceste nedreptăți și pentru umilințele la care a fost supus aproape doi ani ca neîncadrat în cîmpul muncii; în tot acest timp a fost colaborator al Institutului de Lingvistică din București plătit cu ora pentru munca la **Gramatica Academiei, Micul dicționar ortografic, Dictionarul limbii române literare contemporane și eu, tinăra începătoare — studentă, apoi absolventă, dar simplă preparatoare/stagiарă la institut — aveam sarcina penibilă să certific prezența și efectuarea cantității de lucru declarate!** Pot depune mărturie că a suferit atât pentru sine, cât și pentru colaboratorii săi, pe care i-a antrenat în dizgrație și pentru care se simțea direct răspunzător (o dată cu el fuseseră înlăturate de la catedra sa 12 persoane). O lovitură specială i-a fost dată prin publicarea ediției I a **Gramaticii Academiei**, concepută și condusă de el, sub numele altcuvâta, unui redactor responsabil. Împrejurarea că în 1954 s-a revenit parțial asupra pedepsei prin reprimirea lui Al. Graur la facultate ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat și prin acordarea altor reparații arată că regimul urmărise numai să dea un avertisment sever pentru a obține mai multă flexibilitate din partea unor oameni de care nu se putea încă dispensa. Suferințele lasă însă urme și ele pot explica unele atitudini conformiste/compromisuri din perioada de penitență sau din cea imediat ulterioară. De altfel, pe lîngă prima perioadă neagră, din anii 1952—1953 și chiar 1949—1953, Al. Graur a mai traversat o perioadă defavorabilă,

de ignorare treptată, în ultimii 15 ani de viață, cind, de exemplu, i s-a refuzat pensia specială la care ar fi avut dreptul, după legislația epocii, atât pentru meritele științifice, cât și pentru trecutul său politic. Nu mai vorbesc de unele atacuri grosoare, cu voie de la stăpnișire, ca aceea din „Suplimentul literar-artistic al «Scîntei tineretului» II, 1982, nr. 53.

Poate că, pe plan strict uman, cele mai nedrepte critici aduse de regimul comunist lui Al. Graur în 1951—1952 sunt cele care îl acuzau că nu s-ar fi ocupat de formarea unor cadre noi și că ar fi manifestat dispreț față de problemele școlii și față de competența cadrelor didactice din învățămîntul preuniversitar. Cred că nici un alt profesor și savant nu s-a îngrijit mai mult de formarea și promovarea tinerilor și nu a incurajat ca Al. Graur activitatea științifică a unor debutanți de crice vîrstă și de orice profesie, dar în special a colegilor de breaslă din rîndul cărora se ridicase (căci funcționase 15 ani ca profesor de liceu).

Recunoștință pe care i-o port maestrului meu explică emoția u care am întreprins această scurtă analiză. Mi-e teamă însă ca nu cumva dorința de a-mi infringe subiectivitatea să nu fi dus la rezultatul contrar, al reliefării aspectelor negative în dauna celor pozitive.

Aș vrea ca din ce am spus să fi reieșit concluzia că Liceul „Unirea” din Focșani nu are de ce regretă că a facilitat studiile de specializare ale viitorului academician Al. Graur. El a fost și va rămîne un nume însemnat în lingvistica românească. Iar originea sa etnică, la care fac aluzie atacurile suburbane ale unor extremiști ca semnatarul articolului amintit din „Contrast”, îi sporește, de fapt, meritul de a fi muncit o viață în slujba limbii române.

dr. Mioara AVRAM

28 octombrie 1991

PERMANENȚE

EMINESCU și BASARABIA

Intervenția lui Eminescu în această chestiune are loc în contextul evenimentelor legate de consecințele Războiului de Independență de la 1877, mai precis, imediat după ce aliatul nostru, Imperiul țarist, a cerut retrocedarea județelor Cahul, Ismail și Bolgrad, reîntrate în stăpînirea Moldovei în 1856, prin hotărârea Congresului de la Paris, ținut în urma războiului Crimeei.

Indignarea lui Eminescu, redactor atunci al ziarului conservator „Timpul“, avea cauze istorice (e vorba de drepturile noastre seculare asupra acestui teritoriu) și morale (nerușinarea unui aliat care, drept mulțumire pentru ajutorul dat în momente de grea cumpănă, ne jecmănea).

Studiul „Basarabia“ a fost precedat de mai multe articole publicate tot în „Timpul“, în care Eminescu trăgea semnalul de alarmă în legătură cu intervenția mîrșavă a vecinului de la Răsărit. (Studiul amintit și articolele referitoare la Basarabia au fost grupate și în „Opere“, vol. X, pag. 46—70, volum datat 1989, apărut însă în urma celorlalte volume de publicistică : XI, XII și XIII, tocmai datorită acestei intervenții incendiare, neacceptate nici după 100 de ani de dregătorii ruși, de care se temea „cel mai iubit fiu al poporului“).

Articolele care preced studiul au ca titlu începutul primei fraze. Întregul material publicistic poartă pecetea muncii serioase de documentare, a talentului gazetăresc inegalabil al autorului și a patriotismului său înflăcărat, dar nu fanatic.

În momentul cînd a inceput campania pentru salvarea pămîntului străbun, Eminescu era pe deplin informat asupra trebuchelui nostru istoric : fi citise pe marii cronicari în edițiile tipărite de M. Kogălniceanu, citise și tradusese „Fragmente din istoria românilor“ de Eudoxiu Hurmuzachi (carte care va apărea în versiunea românească în 1879), „Istoria critică a românilor“, de B.P. Hasdeu, „Arhiva istorică a României“, editată de aceiași, „Cronica Hușilor“ (pentru eparhia Proilavie), de Prea Sfintă Sa Părintele Melchisedec, cronica tradusă din ordinul lui Grigore-Vodă în grecescă de un Amiros, „Tablou istoric, geografic și politic al Moldovei și Valahiei“, carte scrisă de consulul general englez la București, W. Wilkinson, în care se vorbește despre răpirea Basarabiei la 1812.

Cu o asemenea armătură științifică și cu un condei de platină, Eminescu a intrat în luptă.

Scînteia se produce la 10 februarie 1878, și o dată cu ea, flacăra, în articolul intitulat de editorul vol. X „Cestiunea retrocedării...“, în care, între altele, se spune :

„În viața sa îndelungată niciodată poporul român nu a fost la înălțimea la care se află astăzi, cînd cinci milioane de români sunt uniți într-un singur stat.“

PERMANENȚE

Astăzi e doar timpul să întărim în români, cît și în popoarele mari ale Apusului, credința în trăinicia poporului român. Rusia voiește să ia Basarabia cu orice preț.

Primind un preț, am vinde; și noi nu vindem nimic!

Guvernul rusesc însuși a pus cestiunea astfel încât românii sănătățile datori a rămîne pînă la sfîrșit consecuenți moțiunilor votate de către Corpurile legiuitoare; nu dăm nimic și nu primim nimic.

Românul care ar culeza să atingă acest principiu ar fi vînzător.

Patru zile mai tîrziu, se reproduce un articol din „Gazeta Saint Petersburg“, în care rușii își justifică cererea vorbind despre apărarea onoarei, idee pe care Eminescu o comentează astfel :

Cestiunea Basarabiei, care poate fi pentru Rusia o cestiune de onoare militară, deși după a noastră părere rău înțeleasă, este pentru noi nu numai o cestiune de onoare, ci și una de existență. România, pierzind pămîntul ce dominează gurile Dunării, devine un stat indiferent, de a cărui existență sau neexistență nu s-ar mai interesa absolut nimenea.

Deci pentru acest petec de pămînt în stînga Dunării, care a fost al nostru de la 1300 începînd și pe care Rusia nu l-a posedat decît 44 de ani, nu există nici un echivalent.

Presupunînd că din parte-ne n-ar fi decît amor-proprietate (ceea ce în treacăt vorbind, nu e), nu înțelegem de unde ziarul rusesc ia ciudata teorie că un popor de 4—5 milioane trebuie să aibă mai puțin amor-proprietate decît unul de 80 de milioane?

În numărul următor (din 15 februarie), este criticat guvernul liberal pentru indiferența pe care o manifestă față de insistențele Rusiei :

„Ceea ce am cerut e ca guvernul liberal, presupunîndu-l chiar compus din oameni înstrăinați, să spuie sincer pericolele în care plutește țara, și să se ducă în întunericul din care a ieșit...“

*

Ziarele liberale răspund și ele acuzînd „Timpul“ (și implicit pe Eminescu) că „unica noastră țintă este de a compromite și răsturna ministerul în momente atît de grele“. În presă, apare „știrea că M.S. Domnul va abdica în caz dacă rușii ar insista în cererea lor pentru Basarabia, iar rușii propun candidat pe Gheorghe Mihail Sturdza“ (21 februarie).

Dar să intrerupem prezentarea polemicilor și să rezumăm istoricul Basarabiei expus de Eminescu în serialul cu același titlu, alcătuit din capitolele : „I. Numele și intînderea ei“; „II. Veacul al cincisprezecelea“; „III. Veacul al șaisprezecelea“; „IV. Veacul al șaptesprezecelea“; „V. Veacul al optșprezecelea“; „VI. Veacul al nouăsprezecelea“. „Izvoare“, părți apărute în „Timpul“ la 3, 4, 7, 8, 9, 10 și 14 martie 1878.

PERMANENȚE

„I. Numele și întinderea ei“. După o introducere critică, Eminescu dăltuiește următorul adevăr :

„A rosti numele *Basarabiei* e una cu a protesta contra domniației rusești. Numele *Basarab* și *Basarabeni* există cu mult înaintea vremii în care acest pămînt devenise românesc ; acest nume singur este o istorie întreagă“.

Și în continuare, vorbește despre Tugomir-Basarab, care trăia pe la 1300 și al cărui fiu, Alexandru, l-a bătut pe regele maghiar Carol-Robert. Din Alexandru s-au născut Vladislav și Radu-Negru, din Radu-Negru, Dan și Mircea cel Mare (—1418).

„Cam într-o sută de ani, — precizează Eminescu — de la Tugomir pînă la capătul domniei lui Mircea, Țara Românească ajunsese la cea mai mare întindere teritorială, căci cuprindea Oltenia, Valahia Mare, ducatele Făgărașului și Omlașului din Ardeal, cetatea Siliстра, Chilia cu gurile Dunării și tări tătărești mai de aproape. În această vreme, Valahia întreagă, împreună cu toate posesiunile ei, se numea în bulele papale, în documentele cele scrise în latinește de domnitor, în scrieri contemporane: *Basarabia*. Una din aceste posesiuni a fost și acest *lambeau de terre* de pe care Rumeanțof și Sumarov pretind a fi cules tătari de sub corturi“.

Si ceva mai departe :

„Dar lăsind la o parte, ce se numește astăzi Basarabia ?

Trăgînd o linie de la Hotin, din Nistru pînă în Prut, avem o lature ; de la amândouă capetele ei tragem cîte o linie pînă la

Marea Neagră, una de-a lungul Nistrului, cealaltă de-a lungul Prutului ; iar capetele acestor două linii le încheiem cu o patră linie formată prin tărmurii Mării Negre. Acest cuadrilater cam neregulat se numește BASARABIA, deși fără cuvînt“.

În continuare, arată că Ștefan cel Mare a luat de la Valahia, între anii 1465—1475, părțile de sud cîte aveau Basarabiei între Prut și Nistru și că aceste părți au păstrat „numele distincțiv al) dinastiei PRIMAE OCCUPANTIS, a BASRABILOR. Deci nu întreaga țară dintre Prut și Nistru e BASARABIA, ci aceasta e numai o fișie spre sud, hotărîtă și unică, aşa cum ne-o arată Cantemir în „Descriptio Moldaviae (...) tot ce-i deasupra e Moldova curată, rebotezată de la 1812 încoace“.

În capitolele al II-lea, al III-lea, al IV-lea și al V-lea, sint amintite o serie de documente care atestă menținerea Basarabiei în granițele Moldovei, deci drepturile noastre asupra ei.

Astfel, în capitulația încheiată de Bogdan, în 1511, Poarta recunoaște :

„(Art. 1) că Moldova e țară liberă și nu cucerită; (art. 3) că Poarta e obligată a apăra Moldova contra oricărei agresiuni eventuale și de-a o menține în starea în care se găsea mai-nainte, fără să i se facă cea mai mică stîrbire a teritoriului ei; (art. 6) că stăpînirea voievozilor se va întinde asupra întregului terito-

(Continuare în pag. 3135)

De la dreapta la stânga : Eugen Barbu, Petrache Dima și Victor Renea.

(Urmare din pag. 3113)

TOVARĂŞE MINISTRU,

Tin să vă mulțumesc, înainte de toate, pentru sistarea unor măsuri drastice împotriva profesorului PETRACHE DIMA. Spiritul dumneavoastră de dreptate a triumfat, numai că omul în cauză a primit un fel de „ordonanță scrisă“ care i se va pune la dosar, prin care i se aduce la cunoștință că nu a „mînuit“ cum trebuie materiale editate, ceea ce mi se pare mai mult o ironie decît o sancțiune.

Să acuzi un om care a tipărit 100 (una sută) de numere dintr-o revistă respectabilă, cu o bună cotă în publicistica noastră, mi se pare cel puțin o exagerare. Profesorul Petrache Dima, care va veni la București și vă va cere o audiență, aducînd cu el și volumele în care a strîns rodul muncii sale de o viață, este adinc mîhnit ; ar trebui să mai faceți un gest generos și să zădărnicîți acest afront pe care nu-l merită.

Rămîn al Dumneavoastră, cu cele mai bune sentimente,

Eugen Barbu

La București n-am fost, în schimb s-au comunicat telefonic Inspectoratul Școlar următoarele : „Nota observatorie prevăzută în adresa nr. 35017/1984 a Ministerului Educației și Învățămîntului nu are nici

un efect, deoarece nu este prevăzută în „Statutul cadrelor didactice“.

Spre sfîrșitul luni mai, inspectorul Ștefan Neagu trece pe la M.E.I. Acolo, se întîlnește cu Constanța Bărboi, care-i dictează mai multe „po-

EVENIMENT

REVISTE
„Revista noastră”

— Față mai puțin cu

ntru Dima. Una viza interne trebuiau să cuprindă astfel din viața scriitorilor urmău să apară numai cu Ministerului. Celelalte mărturii discutate de un colecție care nu publicaseră nici gazeta de perete. Revoltat, a Al. Crihană și-i zic foarte

mai scot revista! Până la oberea o dădeați dv. De te, săt obligat să mai stau într-o ușă: la Ministerul Educației și Cercetării Naționale. Nu mai pot! Vă rog telegeți. Am tipărit 100 de pe care le leg în colecție

vă duceți la nici un ministru un inspectorat! Veniți mine.

a fost.

în octombrie 1984, Marga Alexandru Repan, Ion Bejan Stănescu, George Motoi, în Codrescu, Jean Constantine Ohanesian, Corrado Neri, Arşinel, Rodica Popescu și alții actori au venit să toare filmul „Coliecoaze”, după un scenariu Barbu.

a dată la restaurantul Honore, doamna Barbu mi-a

en a suferit cumplit, pînă rît cazul dv. S-a temut că necazuri mari și că revista îl să dispară, din cauza ușăii făcute de el. Era hotărâtă la Ceaușescu.

atunci, Victor Crăciun, critic și istoric literar, întîlnit în București, mi-a spus că a „Revistei noastre” a concisiv Petru Enache, secretar al PCR. Cineva din propuse să suspende apă-

n și noi o publicație scoame și-o lichidăm... Nu se

— Da, dar...

Lipsurile ei sunt neinsemnante!

Noul secretar cu propaganda, Lucian Dumitrescu, a simplificat controlul asupra revistei: l-a rugat pe poetul Florin Muscalu, redactor în vremea aceea la „Milcovul” să verifice materialele, din punct de vedere politic. Pînă la Revoluția din decembrie '89, a fost cea mai liniștită perioadă: în cîteva minute, dădea aprobată, fără să citească articolele incluse în sumar, convins fiind că nu-i nimic periculos.

Activiștii de partid însărcinați cu munca de propagandă, în cazul „Revistei noastre”, n-au urmărit decît „șopirile politice”. Nici un prim-secretar, începînd cu Simion Dobrovici, continuind cu Gh. Stoica, Maria Ghițulică și terminînd cu Niculina Moraru, nu mi-a cerut să omagiez perechea domnitoare. Așa se face că pe coperta celor 151 de numere tipărite pînă la Revoluție n-a apărut chipul celor doi și nici în cuprinsul ei nu există nici un articol omagial. A fost un acord tacit? Am fost pe aceeași lungime de undă? Nu știu! Cert este că după Revoluție, cînd dragii mei „colegi” s-au revoltat împotriva mea, pentru că am avut legături cu conducerea județului, m-am putut apăra cu un act de cultură, și nu politic, pe care l-am făcut în vreme ce mulți dintre ei spuneau cu teamă, doar bancuri pe seama dictatorului. După lectura unui memorial întocmit de ei împotriva mea, în ziua de 25 decembrie 1989 și citit de Liviu Ioan Stoiciu, poet dizident, președinte al CPUN Vrancea, l-am întrebat pe acesta:

— Puteți nega actele mele de cultură?

— Nu.

— Puteam să înalț, în Focșani, bustul lui Eminescu, fără această colaborare?

— Nu.

— Cite reviste și ziară din țară au rezistat fără să le ridice osanale?

— ...

Stau cu fruntea sus! Nu m-am umilit și n-am fost umilit. Am zis că fața culturii trebuie dusă cu orice preț și în orice condiții. Pălăvrăgeala este pagubitoare.

La masa spirituală căi dintre cei care m-au blamat îmi pot sta alături?

Din păcate, Revoluția ne-a adus numai „libertatea” de a calomnia, fără echipă de a fi pedepsiti. Astăzi grav!

Tot Revoluția a venit și cu economia de piață (pe care eu o numesc „jungla” de piață).

Nr. pe octombrie — decembrie 1989 l-am scos în mai 1990, la cel mai redus preț: 69 000 de lei (88 de pagini, în 15 000 de exemplare), la Intreprinderea Poligrafică Bacău.

Dar a venit anul 1991, cînd s-a început excluderea necrăuoare a prețurilor. Se apropia sărbătorirea a 125 de ani de la înființarea Liceului „Unirea”. Cu rezervele bănești acumulate nu se mai putea face față. Și-atunci, un fost elev, Liviu Axente, proprietarul firmei „Alfa-Press”, s-a oferit să o ia sub tutelă generală, inclusiv financiară. Numai că proaspătul „capitalist” a deturat fondurile, din care pricină revista a fost ridicată din tipografie după șapte luni (octombrie 1991 — aprilie 1992) de la imprimarea ei.

Din sumele adunate de la elevi pentru sărbătorirea liceului, actuala conducere a școlii n-a dat nici un leu pentru revistă. S-au făcut plăci și pungi de plastic, insigne. Și-atât! Unii profesori în frunte cu Daniela Popescu, șefa catedrei de limba și literatura română, au refuzat nu numai să vindă, ci chiar să prezinte elevilor numărul dedicat liceului.

— Eu nu fac nimic fără bani, în școală — mi-a declarat persoana în cauză, cu răceala funcționarului plăcăsit.

— Bine — i-am replicat —, dar înaintașii noștri au scos anuar, reviste, note de călătorie, volume omagiale, au înființat Muzeul de Istorie

astră" - 80

Noscută a istoriei ei —

din Focșani, Muzeul de Științele Naturii, Biblioteca Județeană, fără să pretindă bani.

— Treaba lor. Eu fac lecții cum nu s-au mai predat în Liceul „Unirea".

Oare ? ! Ea îi „văzuse" la ore, înainte de a se naște, pe Ștefan Neagoe primul profesor și director al școlii (pe la 1866), Gh. Bogdan-Duică, V.V. Haneș, I.M. Rașcu, Al. Arbore, Ion Diaconu și a. Deocamdată, dumneaei este la cota zero...

La sărbătorirea a 20 de ani de la terminarea liceului (noiembrie 1991), ing. Mihai Ududec, patronul firmei „EURO-TOTAL", a promis sprijin bănesc pentru apariția revistei și a monografiei școlii. Profesorii și foștii săi colegi prezenți l-au aplaudat. Să am rămas numai cu aplauzele...

Am apelat și la alți bogătani ai tărifului. Nimic. Colectivul redacțional nu-i și echipă de fotbal...

În ziua de 15 ianuarie 1993, nou prefect al județului Vrancea, domnul Romeo Postelnicu, m-a sunat acasă :

— Domnule profesor, v-am fost elev. Am aflat că „Revista noastră" se află în impas financiar. Vă rog să veniți să salvăm acest act de cultură.

Mi-au dat lacrimile.

Și ce s-a mai întâmplat după aceea am publicat în „Milcovul liber", nr. 667—668/1993 :

In ziarul „Milcovul liber", de vineri, 19 februarie 1993, a apărut o notă, pe prima pagină, intitulată „Reapare «Revista noastră»". În cadrul articolului, se vorbește de intenția domnului Cătălin Anastasiu, deputat de Vrancea (din partea Partidului Alianței Civice) de a ajuta „Revista noastră" să „reapară".

In realitate, iată cum stau lucrurile.

În ziua de 15 februarie a.c., la Liceul „Unirea", a avut loc o ședință la care au participat cîțiva profesori, în frunte cu directoarea școlii, doi reprezentanți ai Inspectoratului Șco-

lar al Județului Vrancea și autorul rîndurilor de față.

Entuziasmați de ideea d-lui deputat, profesorii care au luat cuvîntul au declarat că vor să scoată seria a III-a care să fie scrisă numai de elevi și care să se adreseze numai elevilor. Am declarat deschis că nu voi participa la o asemenea serie, din simplul motiv că sunt partizanul acțului de cultură, care a fost (și va rămîne !) seria a II-a fondată de mine cu 21 de ani în urmă, serie care s-a impus nu numai în istoria Liceului centenar „Unirea", ci și în viața spirituală a patriei. Stau mărturie cele 169 de numere apărute într-un tiraj total de 500 000 de exemplare difuzate în țară și dincolo de frontierele ei, acțiunile organizate în jurul revistei simpozioane, sesiuni de comunicări științifice, expoziții de artă și documentare, lansarea a peste 700 de tinere talente (dintre care s-au afirmat scriitori și ziariști profesioniști, cercetători etc.). La toate acestea se adaugă contribuția adusă la înălțarea bustului lui Eminescu în Focșani. Această muncă sisnică, nesponsorizată de nimeni pe întregul parcurs al editării revistei, a fost răsplătită cu patru premii naționale. În 1980, „Revista noastră" a fost înregistrată la UNESCO. Această trecut glorioasă m-a determinat să iau hotărîrea de a continua apariția seriei a II-a a „Revistei noastre", cu profilul pe care l-a avut : adică o publicație literară, științifică și culturală, care să fie scrisă de condeieri de toate vîrstelor și care să se adreseze tuturor categoriilor de cititori. O voi continua cu riscul că voi ajunge (exagerând) cu mină întinsă la capra podului. Mai mult, dacă voi mai trăi și voi avea putere de muncă și dacă voi fi lăsat în pace, vreau să o duc pînă la centenarul ei, în 2012 ! Ar mai fi pînă atunci 19 ani...

Paralel cu această serie, poate să apară fie un supliment al ei, (așa cum a fost revista „Preocupări", condusă de prof. I. Leu, la Liceul Indus-

trial nr. 1), fie o altă publicație alt nume, cu sprijinul d-lui Călin Anastasiu, de fapt — dumneam fost informat de dl Usturei Siru Paraschiv, consilier care punde de viața culturală a — al Fundației Sörös. Ca să și eu în ajutor, le-am oferit aprobarea repartiției „Revistei tre", aprobată de Ministerul Învățămîntului, în 1971. Nu po să le doresc succes în nemileconomie de piață ! Ar fi unic în istoria învățămîntului nesc apariția simultană, întrucătă, a două publicații.

La treabă, fraților, cu năsucate ! Nu-i de glumit cu tipărită ! Să nu vă supere ace El vine de la un om care spate 41 de ani de gazetărie.

P.S. Mai am încă două obiecte realizat : I. înființarea M.Liceului „Unirea" (celebră în de învățămînt, care în ianuarie a împlinit 127 de ani) — în locuință a directorului, clădită a fost salvată de mine de la lare în 1987, după cutremurul 1977 și 1986, și reparată tot forturile mele pentru a-i da o viață amintită mai sus ; II. redare (împreună cu colega Tudor Taru) a unei monografii a prestigioase școli.

Ce n-am spus în acest articol. Mai întîi, n-am vorbit de tocmai folosit mai cu seamă niella Popescu contaminată și boala autorității, insensibilitatea altii pe vremea când trebuia să banii din vinzarea revistei să se asigure existența. Ea și alții co-devenit foarte „activi" când a că le cad din cer niște fonduri să fie din seifurile Fundației care, se știe, nu dă nicăi un săptămână...) ; n-am subliniat să respect a conducerii școlii (că Maria Mavrodiin), care n-a lăsat față de ieșirile necontrolabile Danielei Popescu și n-a adre-cuvînt de mulțumire omului

Rândul I, de la stânga la dreapta : Culijă Uurelu, Petrache Dima, Eugen Barbu, Marga Barbu, Cecilia Maiorov ; rândul al II-lea : Petre Marinescu, Mihai Dediu, Ștefan Ioneanu, Victor Renea și Ștefan Neagu.

dat Liceului „Unirea“ 26 de ani din viața lui, școală care a fost (și este !) a doua lui casă, deși noul său loc de muncă este acum Liceul Economic din Focșani.

Reacțiile la intenția mea de a continua seria a II-a, ca act de cultură, paralel cu o publicație realizată așa cum o vrea noua echipă redațională, au fost violente. Doamna prof. Maria Movrodiu a răspuns în spirit cazon, neacceptând nici o explicație. Și o înțeleg... Domnia-sa n-a topit în viața ei nici măcar un gînd în litera tipărită, nu știe, deci, cum se scrie un articol, n-a inhalat vaporii de plumb ieșiti din cazuul linotipului, nu știe cum se concepe o revistă, cum se descoperă și se promovează tinerele talente, - cum se contactează condeierii consacrați, cum se difuzează un număr și cum se recuperează banii investiți etc., etc., dar se amestecă de pe poziția unei funcții ocupate vremelnic. Foștii directori, predecesorii săi : Aurel BUDESCU (profesor de limba și literatura română, cu activitate gazetărească în anii studenției), Neculai CHIFAN, Pamfil POPESCU și Cecilia MAIOROV au avut bunul simț să nu intervină într-un domeniu pentru care nu aveau pregătirea necesară, dîndu-mi astfel posibilitatea

să aplic creator ideile mele și ale colaboratorilor interni și externi. Și aceasta, în folosul, în primul rînd, al Liceului „Unirea“, la al cărui prestigiu am contribuit și eu, după modestele mele puteri, timp de peste două decenii, fapt ignorat de actuala conducere a școlii. Adevărul este că recunoașterea valorii revistei și a activității mele a venit din afară liceului... (Încă o doavadă a valabilității proverbului : „Nimeni nu este profet în satul lui“).

Recent, mi s-a propus, așa, ca să fie, funcția de director „onorific“, adică să vin și eu cu niște materiale scrise de profesioniști (în procente reduse) nu după cerințe), deciziile urmînd să fie luate de un comitet director ai cărui membri încearcă să-și facă de-abia acum ucenicia jurnalistică. Așadar, eu ar trebui să mă supun „competenței“ lor și... „câprăriei“ directoarei...

Or, așa ceva nu se poate !

*

Aici, închei, cu durere, seria a II-a. 15 mai 1993 (Revista a apărut cu întârziere de un an).

prof. Petrache DIMA

Tempoul rostirii silabelor în poezia lui Mihai Eminescu (II)

de prof. dr. Ion CALOTĂ

Adverbul și prepoziția deasupra, cuvînt compus prin contopirea prepozițiilor de și asupra, este astăzi și încă de multă vreme o singură unitate lexicală care și-a unificat și scrierea. În acest proces de contopire, vocalele silabice e și a s-au contras prin sinteză într-o singură silabă, formînd diftongul ea. Din 4 silabe la început, cuvîntul a ajuns să aibă numai 3 silabe, formă care va fi circulat și în timpul lui Eminescu, poate și în rostirea lui. În următoarele două exemplare, însă, Eminescu a avut nevoie de forma veche, originară, cvadrilosilabică și, în această situație, el a folosit procedeul grafic al blancului, separînd deci cele două elemente componente și obținînd două cuvinte separate, pe care le încadrează, prima dată în ritmul trohaic, a doua oară în cel iambic:

1. „Unul e în toți, tot astfel precum una e în toate,

De asupra tuturora se ridică cine poate". (p. 106, Scrisoarea I)

2. „Si de asupra mea rămî / Durerea mea de-o curmă, / Căci ești iubirea mea de-ntîi / Si visul meu din urmă". (p. 142, Luceafărul).

La imperativul ritmic, se adaugă și acela al măsurii, de 16 silabe în Scrisoarea I și de 8 silabe în Luceafărul. Locuțiunile adverbiale formatete cu prepoziția compusă de-a, în exemple ca de-a lungul, de-a latul, de-a pururi etc. sănt un alt mijloc la îndemîna lui Eminescu de a varia numărul de silabe dintr-un vers, din necesități prozodice. Prepoziția compusă de-a se pronunță astăzi și

încă de multă vreme într-o singură silabă, cu diftongul ea, dar, la origine, prin însesi elementele componente, putem presupune o pronunțare bisilabică de a. Este tot o chestiune de ritm al vorbirii, forma într-o singură silabă corespunzînd rostirii în tempo rapid, cea bisilabică — pronunțării în tempo lent. La Eminescu însă cele două forme devin mijlocul prin care poetul mărește sau micșorează numărul silabelor dintr-un vers, în funcție de măsura versului cu care acesta se află în rîmă, sau mijlocul prin care poetul, folosind accentul adverbului care urmează, încadrează cuvîntul în ritmul poeziei. Forma obișnuită, cu prepoziția compusă de-a într-o singură silabă, apare în locuțiunile adverbială de-a pururi de două ori în poezia **Cu mîne zilele-ți adaogi** (p. 157 și 158), întîia oară la sfîrșitul primei strofe, a doua oară, cu usoare modificări, la sfîrșitul penultimei strofe: Varianta I / „Cu mîne zilele-ți adaogi, / Cu ieri viața ta o scazi / Si ai cu toate astea-n față / De-a pururi ziua cea de azi". Varianta a II-a / „Cu mîne zilele-ți adaogi, / Cu ieri viața ta o scazi, / Avind cu toate astea-n față / De-a purure ziua de azi". Modificările privesc adverbul **pururi**, care apare sub această formă, bisilabică, în prima strofă a poeziei, și sub forma **purure**, trisilabică, în penultima. Dacă prepoziția compusă de-a rămîne monosilabică în ambele variante, dacă adverbul are cînd forma bisilabică **pururi**, cînd pe cea trisilabică **purure**, pentru ca versul să râ-

mînă la măsura mindouă varian primă cuvîntul vîident din varia silabic purure.

Pentru a obțî variație în exp. celor două form discuție, **pururi** cu nu recurge două elemente compoziției compusific al blancului, altă dată, pentru ritmul iambic a trohaic, ceea ce imposibil. Astfel a două forme a poetul a răspunzodice, păstrînd măsura versului cum deplină: la tice se adaugă susținută de o Nici unul dintre poate lipsi fără să fie sacrificată

Dar procedeul sintactic și labice diferite care l-am putea tactică, este folosit în Scrisoarea menul se întîlnete compuse că le-am citat mai și zice-n sine să-l poarte / Să ră și l-or duce pururi, pretutinor crieri / Să-nume, adăpost (106)

Aici ritmul e început de vers ruri nu putea compusă contralabă, căci astfel iambică. Pe de IV-lea al strofei 16 silabe, se înal III-lea, cu căsătă tot 16 și dierează sintactic de ritm, cît și

Ultima categorie cu pronunțat în poezia er tuie adjectivele vreo, precum și Adjectivul masătește monosilabi cu un sunet mișcă și u, și nu cu

de 8 silabe în atele lui, poetul sunosilabic cea, énta cu adverbul tri-

ne această frumoasă resie, prin folosirea ale adverbului și purure, Eminela separarea celor componente ale preze, la procedeul grașa cum a făcut o u că ar fi schimbat poeziei într-unul ar fi fost cu totul l, pe lîngă folosirea le aceluiasi cuvint, și exigențelor proat ritmul, cît și Frumusețea este înălțimea ideii poesi armonia limbii, tehnică desăvîrșită. aceste elemente nu ca eufonia specifică

îl desfacerii diftona în două vocale și a, procedeu pe numi diereză sin- sit totuși de Emineli, acolo unde fenoste și în alte cuvinte asupra, pe care sus: „De-o muri — al meu nume o colii din gură-n gu- mai departe, / De a den, în ungherul u- or găsi, cu al meu a mele scrieri“. (p.

troaic și, așezat la adverbul de a pu- părea cu prepoziția să într-o singură si- sevență ar fi fost altă parte, versul al fiind alcătuit din ipunea ca și versul are se află în rimă, labe. Deci forme cu este impusă atât de măsură.

rie de cuvinte com- tare în tempo difen- nesciană o consti- nehotărîte vreun și adverbul vreodata. culin vreun se ro- ic în tempo rapid, și intermedier, între diftongul iu (vriun),

cum apare în DOOM, așa cum am arătat în lucrările noastre anterioare (v. Contribuții la fonetica și dialectologia limbii române, Editura „Scrisul Românesc“, Craiova, 1986, p. 13; 29), și bisilabic, în tempo lent: vre-un. Tot astfel, femininul vreo, luat parte sau ca element component al adverbului vreodata, se rostește monosilabic, cu vocala silabică mixtă o, anterioară medie cu labializare, în tempo rapid, și bisilabic vre-o, în tempo lent. Eminescu a folosit ambele rostiri descrise mai sus, în funcție de măsură și ritm, cu două precizări: mai întâi ca în pronunțarea în tempo rapid a renunțat la cratimă, fiindcă aceasta ar fi impus tot o rostire monosilabică, înlocuind cratima cu blancul, apoi că e evitat, de cele mai multe ori, formele literare cu vocală mixtă, monosilabice, vreun, vre, pe care, în general, le-a înlocuit cu cele populare vrun, vro. Începem exemplificările cu un citat din Scrisoarea III, în care apar, în două versuri consecutive, ambele forme masculine, mai întâi cea în tempo lent, bisilabică, cu blanc, vre un, apoi cea în tempo rapid, monosilabică, dar în forma ei populară vrun: „Vestejiți fără de vreme, dar cu creieri de copil, / Drept științ-avînd în minte vre un vals de Bal — Mabil, / Iar în schimb cu-averea toată vrun papuc de curtezană... / O, te-admir, progenitură de origine romană!“ (p. 119). Forma bisilabică vre un face parte dintr-un vers de 15 silabe. Ea nu poate fi pronunțată într-o singură silabă, fiindcă ar afecta armonia cu versul cu care se află în rimă iar pe de altă parte scrierea exclude și ea această posibilitate. Pentru versul următor sunt necesare 16 silabe, deci adjectivul nehotărît ia forma populară, monosilabică vrun. Forma masculină cu blanc, bisilabic apare și în următoarele exemple:

1. „Au prezentul nu ni-i mare? N-o să-mi dea ce o să cer? N-o să aflu între-ai noștri vre un falnic juvaier?“ (p. 117, Scrisoarea III).
2. „Îmblă parcă amintindu-și vre un cîntec, alintă, Pare că i-ar fi tot lene și s-ar cere sărutată“. (p. 125, Scrisoarea V).
3. „Tu cu inima și mintea poate ești un paravan După care ea atrage vre un jude curtezan“. (p. 127, Scrisoarea V).

Prin însăși scrierea lor, la formele feminine este ușor de recunoscut numărul silabelor: scrierea cu blanc vre o (în două cuvinte separate) indică o pronunțare bisilabică, iar scrierea într-un singur cuvînt vreo reprezintă întotdeauna o rostire monosilabică, intocmai ca în forma populară vro, ca în următoarele exemple:

1. „Să pe margini de caiete scriam versuri dulci, de pildă, Către vreo trandafirie și sălbatică Clotildă“ (p. 110, Scrisoarea II).

2. „Să sfîntești cu mii de lacrimi un instinct atât de van Ce le-abate și la pasări de vreo două ori pe an?“ (p. 122, Scrisoarea IV);

3. „Aș! abia ți-ai întins mâna, sare ivărul la ușă, E-un congres de rubedenii, vre un unchi, vreo o mătușă...“ (p. 122, Scrisoarea IV).

În ultimele două citate, de la aceeași pagină a Scrisorii IV, apar ambele forme feminine ale adjectivului nehotărît, atât cea monosilabică vreo, cît și cea bisilabică vre o care, de data aceasta sunt motivate numai de măsura versurilor respective, mai precis a emistihului al doilea, care are 7 silabe în primul caz și 8 silabe în al doilea.

În sfîrșit, adverbul vreodata, în compoñență căruia intră adjectivul nehotărît feminin vreo, este folosit și el cînd în tempo rapid, trisilabic, mai ales cu forma populară vrodată, cînd în tempo lent, tetrasilabic, vre odată, transcris de poet cu blanc, în două cuvinte separate :

1. „Eu nu ți-aș dori vrodată să ajungi să ne cunoști, Nici ca Dunărea să-nece spumegind a tale oști“. (p. 114, Scrisoarea III).

2. „De ce taci, cînd fermecată Inima-mi spre tine-ntorn? Mai suna-vei, dulce corn, Pentru mine vre odată?“ (p. 159, Peste vîrfuri)

Alegerea uneia dintre cele două forme este motivată atât prin ritm, cît și prin măsură. Adverbul în discuție este situat la sfîrșit de emistih și de vers, în același ritm troaic. Silaba accentuată-dă ocupă de fiecare dată poziția a VII-a, caracteristică acestui ritm. Orice schimbare ar fi afectat aşadar ritmul, după cum ar fi afectat și măsura de 8 silabe din primul emistih al versurilor Scrisorii III și tot de 8 silabe din poezia Peste vîrfuri.

EMINESCU ȘI BASARABIA

(Urmare din pag. 3128)

riu al Moldovei; că (art. 8) turcii nu vor cumpăra pământuri în Moldova, nici vor putea clădi geamii, nici se vor aşeza în orice mod ar fi. Drept semn de supunere, Domnii Moldovei vor da în fiecare an Porții 4000 de galbeni turcești, 40 de șoimi și 40 de iepe fătătoare, toate însă sub titlu de dar".

În tratatul încheiat de Petru Rareș, în 1529, se precizează :

"Art. 5. Granițele Moldovei se vor păstra intacte în toată întinderea lor.

Art. 6. Exercițiul cultului musulman e oprit pe toată întinderea Moldovei.

Art. 7. Nici un musulman nu va putea avea, cu titlu de proprietar în Moldova, nici pămînt, nici casă, nici prăvălie.

Art. 9. Negoțul Moldovei e deschis pentru toate națiile comerciante".

Chiar și după ce Chilia, Cetatea Albă și Tighina au intrat în stăpînirea otomană, domnii Moldovei aveau acolo cîte un pîrcălab.

În ce privește colonizarea tătarilor în Basarabia, pe care i-ar fi scos rușii de sub corturi, și aici Eminescu aduce precizările de rigoare. Ei au venit pe aceste meleaguri, în mai multe rînduri, dar în calitate de arendași, aşa cum rezultă dintr-un lung înscris dat de Grigore-Vodă Ghica (sec. al XVII-lea) care-i obliga să plătească locurile de păsunat aflate pe „un petec de pămînt de 32 de ceasuri lungime și două lățime” (60 de mile pătrate). Tătarii nu aveau voie să bată nici măcar un țăruș. Li se permitea doar să facă, pentru iernat, bordeie, pe care primăvara le stricau, lucru supravegheat de paznicii domnești.

Din păcate, Tările Române au fost multă vreme teatru de răboi suportat de noi cu sînge și mari daune materiale, între cele două imperii : Rusia și Turcia. Așa a fost și în 1812.

Culmea ironiei este că Rusia a cotropit Basarabia în condiții nefavorabile ei : pe teritoriul său pătrunseseră armatele lui Napoleon, ceea ce impunea grăbirea încheierii conflictului cu Turcia. Din carteia lui Wilkenson, rezultă că, în ciuda acestor împrejurări grele pentru ea, Rusia a ieșit în sfîștig datorită unor trădări venite din partea printului grec, Dimitrie Moruzi, dragoman al statului turc, care spera să ajungă domn în Moldova sau Țara Românească, cu ajutorul Imperiului țarist. A plătit cu viață acest act : turcii l-au măcelărit. Ei au numit pe Scarlat Calimah în Moldova și pe Iancu Caragea în Valahia, iar noi am pierdut Basarabia.

În 1856, în baza tratatului de la Paris, am reprimît Buceagul, pe care rușii îl revendică în 1878 și-l obțin la Congresul de pace de la Berlin, unde România, deși participantă și învingătoare în războiul din 1877, nici nu este admisă la masa tratativelor

Aceasta-i tragedia poporului român descrisă de Eminescu.

prof. Petrache DIMA

Omagiu dascălilor mei

de prof. univ. dr. ing. Nicolae MANOLESCU

Am avut profesori excepționali, care, mărturisesc și acum cu inima deschisă, îmi sănt vii în fața o-chilor.

Limba și literatura română este cristalizată în amintirea mea de personalitatea profesorilor I. M. Rașcu și Alex. Arbore. Caractere diferite, dar cu rezultate excepționale în pregătirea mea în această direcție. Primul, cu rigurozitatea neier-tătoare a greșelilor gramaticale și precizia în răspunsuri; celălalt, cu distincția cursurilor predate la nivel de universitate și o „verificare a cunoștințelor” care se transforma, în majoritatea cazurilor, în dialog și pentru întreaga clasă, în „fixare a cunoștințelor”. De primul parcă și-era frică — cu cel de al doilea parcă aşteptai cu placere dialogul.

De la ambii am invățat să analizez operele literare și evoluția limbii și literaturii române.

Limba franceză, învățată în copilărie de la mama, a fost continuată în mod armonios de profesorul M. Bantaș, în cursul inferior al liceului, cind anjunesem să povestim și să citim lecturi recomandate de el (în calitate de diriginte, timp de trei ani) și să o perfecționăm în penultimul an de liceu prin fostul coleg I.M. Rașcu! Recunosc că dacă nu l-am fi avut pe Bantaș profesor înaintea sa, cu greu am putut face față exigentelor lui (același ca și la limba română).

Limba franceză este pentru mine a doua limbă maternă. Cite amintiri nu se pot scrie despre acești minunați dascăli!

Limba germană a fost dominată un singur an (clasa a IV-a) de un adevărat profesor, Bondescu. Am invățat de la el într-un an cît de la ceilalți în 6 ani! Cred că este suficientă această caracterizare. Toți l-au regretat cind ne-a părăsit plecind la București.

La limba lui Shakespeare, duioasa Misses Deleanu ne-a pus în brațe carteau de engleză și cu deosebitu-i

talent pedagogic, cu duioșia de mamă, ne-a făcut să îndrăgim această limbă, despre care domnul profesor Leonescu spunea că „scrii cauciuc și citești gutapercă”. Cel care a urmat după dinsa (profesorul Orza) nu a avut de făcut decit să mențină în mod palid dinamismul pe care „Misses” a noastră ni-l insuflase! Iubesc acum limbă engleză de dragul profesoarei-mamă, d-na Deleanu.

Limba latină, în ultimii doi ani ai cursului inferior, ne-a predat-o profesorul Teodor Iordănescu, un savant (vorbea curent vreo cinci limbi!), dar atâtă tot! Din cauza asta nu a reușit să ne facă s-o iubim!

Științele naturii au fost pentru noi copiii, încă din clasa a II-a și pînă la sfîrșit, dominată de personalitatea scumpului nostru profesor Spiridon Lăduncă. Cind ne vorbea de viața plantelor, în special, despre viață, în general, se transfigura, căutînd să ne arate scopul și farmecul acesta, degajindu-se din zborul albinei care pleca cu polenul dintr-o floare în alta!...

El ne-a invățat filosofia vieții (B - tanică, Zoologie, Anatomie, Higienă) El este acela care nu m-a lăsat în pace pînă nu i-am dat lucrările care figurează la loc de cinstă în biblioteca liceului!

Istoria universală și a Patriei mi-a fost sistematizată și scoasă în evidență ca armă pentru apărarea drepturilor și permanenței noastre pe locurile în care trăim, de peste 2000 de ani, de profesorii Mirosin și Leonescu!

Primul ne-a părăsit cind am terminat cursul inferior, regretat de toți cei ce l-au cunoscut și apreciat, al doilea a reluat cursul istoriei cu aceeași pasiune și convingere în destinul frumos al poporului și patriei noastre. Niciodată nu voi uita argumentarea științifică cu care a distrus lamentabila teorie a lui Rossler.

Erau adevărate prelegeri documentare cu hărți pe care noi elevii le executăm în culori și săgeți după documentația pe care o avea în biblioteca personală.

Geografia cu toate anexele ei a avut în amintirea mea un protagonist vestit prin conștiințiozitatea cu care asculta pe eleci (verificarea cunoștințelor), cum preda cunoștințele noi! (noi elevii, urmăream după manualele lui Zaharescu dacă nu cumva domnul profesor Zamfirescu — tatăl lui Zamfirescu-SET, constructor vestit și el de avioane —, nu sare vreun rind din carte!).

Dar am invățat geografie, fiindcă altfel!...

Științele fizico-chimice ni le-au predat, de asemenea, două talente deosebite în materie: Marcela Copcescu și Alexandru Ispas. El, în adevăr, știau și carte și aveau și darul să te facă să înțelegi! De la duioșia severă a domnișoarei Copcescu, la „furia” domnului profesor Ispas care, cind nu știai, venea spre tine așa de încruntat încât credeai că te face praf!... și cind se aprobia de tine și spunea: „Mă băiete, de ce nu ai înțeles?” (nu spunea „de ce nu ai invățat”). El m-a invățat fizica și dragostea de științele exacte, cu aplicațiile lor practice!

Profesorul Bălănescu, în ultimul an, ne-a orientat în primele studii ale fizicii atomice.

Matematicile au devenit pentru mine un stimulet de cind în clasa a II-a și următoarele 1-am avut profesor pe domnul Ovidiu Tino! În anumite zile, în cadrul verificării cunoștințelor, scotea afară 10 elevi și pentru a fi mai scurt punea o singură întrebare tuturor. Dar fiecare trebuia să-i spună răspunsul la ureche, fără să audă ceilalți. Operația dura cam 5 minute (după aprecierea mea de acum) după care se așeza la catedră și analiza cu o precizie uimitoare răsunăsușul fiecărui, demonstrându-i la tablă unde greșiecare!

Era o lectie (la care am participat și eu de două ori printre cei 10)

Și se invăța. M-am reîntîlnit cu profesorul meu în 1949 (30 de ani mai tîrziu), colegi la Institutul de Cai Ferate! Și-am reamintit totul: cind ca director și doctor în matematici (**Ecuațiile lui Freholm**) se ocupa cu dragoste de puștii din clasele a

II-a și a IV-a!

Tocmai această misiune de dascăl l-a adus pînă în gradul de profesor universitar și om de știință emerit al României.

Toți absolvenții liceului nostru au fost premiați la politehnica și astă datorită, în primul rînd, profesorilor care ne-au călăuzit!

Dintre dexteritățile (așa cum numeam noi pe acea vreme), adică muzica și educația fizică (gimnastică și se spunea atunci), îmi amintesc cu drag de Nanulescu și „Dartagnan” la muzică, primul un teoretician desăvîrșit, al doilea un abil dirijor de cor, de Jacob (care nu ne lăsa deloc în pace cu desenul pentru care aveam talent și mai ales domnul Copcescu (tatăl Marcelei Copcescu), profesorul de gimnastică, dar era mai mult „educație” decît „educație fizică”, cum îi se spune astăzi).

Domnul profesor Copcescu era în adevăr un fel de Tată al liceului pe acea vreme! Era cunoscut în mod tacit ca atare! Copiii simțeau acest lucru (cum simt, de altfel, și acum) că are prestigiu datorită obiectivității cu care analiza diferențele probleme și mai ales, datorită culturii și darului cu care era înzestrat de a se exprima clar și convingător. În consiliile profesorale era respectat tocmai pentru aceste calități. Ora de gimnastică era oră de educație. Cunoștea, în general, viața majorității elevilor și știa să dea un sfat tocmai în timpul cind unuia din ei și venea rîndul la paralele sau la sărituri.

Aceștia au fost dascălii, care m-au invățat carte, care au fost colaboratorii nevăzuți, dar simțiți ai părinților noștri în călăuzirea noastră spre Răsăritul, nu Falnic, dar științific, căci „Miarocolul” a venit tîrziu spre „Apusul”, care ne-a redat libertatea de exprimare a gîndirii umane!

Liceul „Unirea” a terminat 5 sferturi de veac de rotații împreună cu Terra în jurul Soarelui și pentru mine, care nu am decît 84,5 rotații constat că mă simt împreună cu întreaga suflare, care respiră în aceste clipe atmosferă sărbătoarească, și doresc Eternitatea spirituală cu Măreția pe care o va avea de la viitorii ei absolvenți, menținind pe lingă Eternitatea spirituală și Spiritualitatea Eternei noastre MARII UNIRI!

FENOMENE CULTURALE

PODU - DIMBOVIȚEI, MARCA

Paul Everac

După un interviu*) pe care mi l-a acordat, la 4 octombrie 1987, la Focșani, și-apoi după vizita făcută la Podu-Dimboviței, la 9 și 10 octombrie 1988, am scris despre un muzeu de artă unic, cred, în lume, organizat de autorul „Cărții lui Iovită”, pe șoseaua națională Pitești — Brașov, în apropiere de Rucăr, la km 80**). În curtea casei sale și pe marginea drumului amintit, pe o lungime de aproximativ 1000 de m, sînt așezate, pe ambele părți, numeroase statui inspirate, în majoritate, din opere literare românești, populare și culte, celebre, dintre care amintim: „Miorița”, „Monastirea Argeșului”, „Domnișoara Hus” de Ion Barbu, „Gorunul” de Lucian Blaga, „Mistretul cu colții de argint” de Ștefan Augustin Doinaș, „Moartea căprioarei” de N. Labiș, „Nunta Zamfirei” de George Coșbuc. Ultima sculptură a fost dezvelită la 1 octombrie 1989, moment la care, de asemenea, am fost prezent. În cadrul spectacolului dat cu acest prilej, prof. univ. dr. Ion ZAMFIRESCU a citit „Orația”

de mai jos, scrisă la implinirea unui veac de la publicarea vestitei balade coșbuciene.

Recent, cerindu-i telefonic ultimele informații, d-l Paul Everac mi-a spus că după Revoluția din Decembrie '89 colecția s-a îmbogățit cu „Rodica” (după cunoscută poezie a lui Vasile Alecsandri). Urmează, în 1993, „Făt-Frumos”. Seria se va închide cu „Luceafărul”.

Din ce s-a adunat acolo cu indescriabilă ardere sufletească, a „disparut”... „Domnisoara Hus”.

— Probabil că acesta le-a plăcut mai mult celor care au luat-o — a conchis glumind d-l Everac.

Se cuvine, în încheiere, să reamintim numele sculptorilor: Constantin Baraschi, Florica Hociung, Pavel Mercea, Gabriel Manole-Adoc, Alin Musta, Viorel Pater și alții.

*) Vezi „Revista noastră”, nr. 137—139/1988.

**) Vezi „Revista noastră”, nr. 140—142/1988.

P. DIMA

ORATIE

la centenarul baladei
Nunta Zamfirei,
 Podu-Dimboviței,
 1 octombrie 1989

Fraților, așa e sărtul !
 Spun bătrînii, zeci și sute,
 Că la nunți se vorovește
 Despre vrute și nevrute.

Intr-o zi, aici, la Pod,
 De la Dumnezeu sau Dracu,
 A descălecat, din nori,
 Unul, Paul Everacu.

Si și-a zis : 'n acest ținut
 Cu pășuni, cu munci, cu stele,
 Eu am să ridic lăcaș
 Pentru visurile mele.

A umblat, s-a tot uitat,
 Cînd pe-un mal, cînd pe alt
 mal...

Pîn-la urm'-a poposit
 Ca vrăjit, pe-un virf de deal.

La o casă de-oameni buni,
 Tărânească ca din fire,
 Dar — vedeți — cu duh în ea,
 Cu simțire și menire.

Și-a rostit, stentorial,
Cum i-i glasul, cum i-i portul:
Eu aicea poposesc
Si aicea mi-așez cortul!

De cum vesteau s-a aflat
Și-a zbucuit peste zăplaz,
Rucărenii s-au pornit,
Toți, să crape de necaz.

Ce-a urmat — de vreți să știi —
Este că aici la Pod,
Zarvă mare-a-nceput
Cu multime de norod.

Mai întâi, un amănunt :
Prinsă-n casa cu șindrilă,
În avînt european
S-a-nălțat o Campanilă.
Gurile din sat vorbesc,
Cind la taină se aşază,
Cum că pe maistru-aici
Muzele îl vizitează.

Că pe unele — mă rog —
Le tratează-n stil flegmatic ;
Dar cu altele — Vai! vai! —
Este zbir și e dogmatic.
Vorbă multă, treabă ioc!
Aşa e; și-aşa se spune.
Este cazul, neapărat,
Să revin la chestiune.

Din cadastrul communal
Cu sorocul ei în timp,
Casa cea din vîrf de deal
A cîrmit-o spre Olimp.

Și de-atuncea, an de an,
Cu scînteia lor, întîie,
Pelerini 'i-aduc în dar
Aur, smirnă și tămîie.

Iar cind magul face semn
Si proclamă deslegare,
Vin pătrunși, iluminați,
De e ploaie, de e soare.

Nu vin biblic pe asini
Si nici pe Pegași în jar;
Ci comod, confort sporit,
În cuminte-autocar,
Gata să îi ia pe toti,
Cîti anume pot să-ncapă:
A prins drag de umaniști,
O uzină filantropă.

Cine-s oare toti acești ?

Simt și știu că vă-ntrebați...
De departe, dacă-i vezi,
Par o hoardă de-apucați.
Dar cind poposesc aici
Si le cîntă-n cuget struna,
Bărbi, și plete, și chelii,
Toate-acestea se fac una.

Că un ce, tulburător,
Cu-nțeles înalt și rar,
Le vorbește din tării,
Ii cuprinde-n al lui har
Si îndeamnă, vestitor:
Să mai tacă avangarda!
La un pas sau doi de-aici
A fost și va fi Posada...

Multe, multe înc-ar fi
Cîte-n minte ne fac roată.
Ce să facem? Le lăsăm —
Mai e timp și altă dată.

Dar să nu uităm că azi,
Buni și dragi copii ai firii,
Sîntem oaspeți și nănași
L-astă nuntă a Zamfirii.

Si c-o lege din bătrîni
Cere ca la nunți în sat,
Să venim cu ce-i în noi
Mai frumos și mai bogat
Să cinstim, să ne legăm
Si din suflet să urăm.

Fie ca neamul românesc
În marea-i zămislire
Să umple tot întinsul său
Cu Vioreli și cu Zamfire!

Fie ca-n suflete s-avem
— Cu mintea, eu, aşa mă duc —
Atit senin, și-atîta crez,
Că spune-n viersul său Coșbuț!

Fie ca și aici la Pod
Să fim tot teferi la-ntîlnire;
Ne-așteaptă, cu alaiul lor,
Si alte nunți, și-alte Zamfire!

Si fie, să putem rosti,
Si-acuma, și la anu':
Că-n rosturi drepte, românești,
Noi știm să facem planu' !

Ion ZAMFIRESCU

NICHITA STĂNESCU - 60

CUVINTELE ȘI NECUVINTELE ÎN POEZIE

— un interviu cu Nichita Stănescu —

Interviul la care mă refer, *Poezia* folosește cuvintele din disperare, a apărut în revista *Cronica*, an. I (1970), nr. 49 (5 decembrie), p. 3 și a fost inclus de poet, cu titlul *Cuvintele și necuvintele în poezie*, în vol. *Respirări*. De ce revin asupra lui? Pentru a arăta felul extraordinar, unic, în care Nichita Stănescu „acorda” un interviu (mai ales că s-a întîmplat ca cel pe care îl-am luat să se refere la o cu totul altă problemă decât aceea de la care porneștem).

Venisem în noiembrie 1970, de la Cracovia, cu traducătorul Sbigniew Szuperski să-i iau un interviu celui mai reprezentativ poet român contemporan care era atunci, și redactor-șef adjunct la *Gazeta literară*. Interviul urma să apară în *Zyczie Literackie* (redacția aștepta de la noi un dialog despre poezia română contemporană). Nichita m-a ascultat și m-a liniștit cu un „bine, bătrine, hai la treabă” (îl cunoșteam din 1958 de când îmi lustruam pantalonii pe cele două mese din secția de poezie sub privirea îngăduitoare a lui Victor Kernbach, șeful secției, unde venea, adesea, și proaspătul corector al revistei înțovărășit de Grigore Hagi și Cezar Baltag). Discuția (premergătoare interviului) a început de foarte departe, de la Dosoftei și Kohanowski, de la Eminescu și Mickiewicz, a făcut un ocol prin poezie lui Li Taipe și halc-ul japonez și a ajuns obositor de greu, la poezia contemporană din care nu nici se dădea nici un nume, nici un titlu reprezentativ;

lipseau ierarhiile, aprecierile personale. Ratasem, fără îndoială, interviul. Poate, altă dată, îmi spuneam și ceva asemănător i-am șoptit, în polonă, lui Z. Szuperski. Cu zimbul mulțumit de oboseala plăcută pe care ne-o produseseră lungile incursiuni prin alte perioade și alte literaturi, poetul s-a ridicat din fotoliu și ne-a propus autoritar:

— Hai mai bine să vorbim despre necuvinte, despre durerea poeziei de a folosi cuvintele pentru că poezie nu este o artă a cuvântului, ci un material al sentimentului. Vedeți dumneavoastră (devenise teatral), poezia folosește cuvintele din disperare. Vorbea tare, gesticula, își punea singur întrebări pentru a-și menține monologul într-o interogație continuă. Nu puteam nota nimic. Vorbea repede, subția cuvintele, le abrevia, dădea exemple mai ales din poezia lui Eminescu, Argezi, Barbu și Bacovia, evidenția sintagme, rime, pentru a ne dezvăluia grupurile genetice ale poeziei (fonetic, morfologic, sintactic) și rolul cuvintelor ca vehicul al comunicării poetice care pot transporta un supracuvînt, un necuvînt. Nu-l mai văzusem niciodată atât de dezlănguit; poezia însăși parcă se năpustea strivind sub greutatea ei verbele pe care se sprijinea și care, neputincioase, îngenuncheau în fața ideilor care țিষneau incandescente. Dacă un argument îl nemulțumea, îl întorcea pe dos, îl arunca și inventa altul pentru a ne dovedi, în interogații repede urcătoare, sacadate, călinescî-

ene, că poezia „nu rezultă din propriile sale cuvinte... Nu se poate vorbi despre poezie ca despre o artă a cuvintului, pentru că nu putem identifica poezia cu cuvintele din care este compusă. În poezie putem vorbi despre necuvintele, cuvintul are funcția unei roți, simplu vehicul care nu transportă deasupra semantică sa proprie, ci, sintactic vorbind, provoacă o semantică identificabilă numai la modul sintactic”. Cine nu l-a cunoscut în aceste momente de maximă încordare, de maximă tensiune emoțională nu l-a cunoscut cu adevărat pe acest unic poet care scria și gîndeau cu vorbe auzite, adunate de pe buzele cărnoase într-un zîmbet luminos. După ce „uraganul” s-a mai potolit și poetul a revenit în fotoliul pe care-l părăsiște atrăgindu-ne încă odată atenția că „necuvintele (ca noțiune) sunt finalitatea scrisă a poeziei metalinguistice, superioară ideii de scris”, l-am rugat să reia, în esență, unele idei pe care urma să le traducem în revista cracoviană, în locul interviului pentru care ne întlniserăm.

— „Nu pot, bătrîne, mi-a spus. Nu pot să vorbesc în două feluri. Scrie ce auzi, pune dialog, fă interviu”. Am scris, a citit, a eliminat, a adăugat... În sfîrșit, l-am auzit: „— Merge! Transcrie-l, dă-mi și mie un exemplar și dă-i drumul”. Pe stradă, mi-am dat seama că Szuperski (care urma să facă traducerea în polonă) nu era de acord să trimitem la Cracovia un interviu intitulat „Poezia folosește cuvintele din disperare”. N-aveam de ales. A doua zi, am trecut pe la redacție. Nichita lipsea, i-am lăsat un exemplar și am trimis altul revistei *Cronica* care l-a publicat imediat. Pe Nichita l-am revăzut după cîțiva ani. — „A ieșit treabă bună, bătrîne, mi-a spus, ai văzut?” Mi-a mulțumit, m-a strîns în brațe și m-a sărutat... După 12 ani (în 1982) interviul a fost inclus în volumul *Respirări*. Ce modificări? Iată-le, în ordinea în care apar în text. Schimbarea titlului, *Poezia folosește cuvintele din disperare* în *Cuvintele și necuvintele în poezie și încluderea lui în capitolul Cîteva elemente de estetică* (volumul *Respirări*) și simptomatică pentru trecerea poetului de la perioada meditațiilor asupra poeziei la elaborarea unei estetici a ei. Celealte modificări privesc numai rafinarea limbaj-

jului, ci mai ales, profunzimea gîndirii care începuse să exploreze, prin cîtezanță, sensibilitate și geniu, stări poetice inedite. A înlocuit prepoziția „către” cu „spre” („Poezia este o tensiune semantică către/spre un cuvînt care nu există”); verbul „a face” cu „a crea” și articolul hotărît cu articolul nehoărît („Poetul face/creează semantică cuvîntului/unui cuvînt care nu există”); a adăugat, în paranteză, „pe melos”, pentru a sublinia rolul efectelor fonetice în accentuarea melodicității textului („Poezia care-și sprijină efortul semantic pe efectele fonetice /pe melos/.../”); a înlocuit conjuncția coordonatoare „și” cu conjuncția disjunctivă „sau” (asonantă și/sau/rimă regală); substantivul „coloarea”, inexpresiv în context, cu „coafarea” („.../ atunci cînd își propun colorarea/coafarea/limbii vorbite /.../”). Admirăției inițiale față de Ion Barbu de la care învățase, în anii debutului, marea lecție de concentrare, rigoare și perfecție i-a adus un corectiv („I/on/ Barbu este încă desăvîrșit / în această structură poetică/”). A stilizat topica părților de propoziție („/.../ partizanul îi dă copilului propria sa armă / partizanul îi dă propria sa armă copilului/”). Referindu-se la poezia metalinguistică a inversat surse inspirației poetului; în interviu impulsul dionisiac (trăire extatică) este urmat de cel apolinic (contemplația, echilibru, armonie) („Ea / Poezia metalinguistică / are ca surse inspirația suflată la ureche poetului, rînd pe rînd, de către Dionysos sau de către Apollo / de către Apollo sau de către Dionysos/”). Ordinea Apollo Dionysos a fost preferată și atunci cînd s-a referit (cu altă ocazie) la un reputat prieten-critic (Eugen Simion): „Dorul de Apollo și-l strigă parcă din brațele lui Dionysos”. O modificare sugestivă pentru evidențierea acuității și fineței inteligenței poetice este înlocuirea versului „Copaci albi, copaci negri” cu „E timpul, toti nervii mă dor” pentru a-i servi, alături de „Nu credeam să-nvăt a muri vreodată” și „Eu cred că vesnicia s-a născut la sat” ca exemple de comunicare poetică situată deasupra metaforei, capabilă să realizeze o tensiune semantică „spre un cuvînt din viitor”.

George SANDA

VOCABULAR

De unde vin cuvintele limbii române? (III)

3.1.3. Se pot distinge și cuvinte formate pe teren românesc exclusiv din elemente împrumutate, Iată un singur exemplu: substantivul **SAVANTLIC** „pedanterie; prețiozitate”, format dintr-o radacina neologică, de origine franceză, și sufixul **-LIC**, de origine turcă.

3.1.4. Alte formații interne, produse pe teren românesc, apar prin procedeele contaminării, derainerii lexicale, uneori prin etimologie populară.

Contaminarea este asemănătoare compunerii, dar la acest fenomen participă cuvinte asemănătoare formal sau semantic, însă de origini diferite. Astfel, din substantivul **ROATĂ**, moștenit din latină, și substantivul cvazonism **OCOL**, împrumutat din slavă, ia naștere prin contaminare substantivul **ROTOCOL**, care este distinct total semantic de primele două, căci nu se poate spune din țigără ieșeau roate de fum, nici din țigără ieșeau ocoale (sau ocoluri) de fum, ci numai din țigără ieșeau rotocoale de fum.

Deraierea lexicală este folosirea unui cuvînt în locul altuia cu care are în comun începutul fonetic (mai rar, sfîrșitul fonetic sau rima). Cele mai multe cuvinte construite prin deraiere sunt formații glumești și efemere, precum **CEAPĂ** „ceas”, în întrebarea șmecherescă *cit e ceapa?* „*cit e ceasul?*”, dar unele tend să se generalizeze și să se impună ca substantivul regional **TÎRS** „conifer” sau „ramură de conifer”, care ajunge să însemne și „matură din niuile, de curte sau de stradă”, din cauza asemănării începutului lui fonetic cu acela al substantivului **TÎRN**, acesta avînd de la originea sensul din urmă.

Etimologia populară este un fenomen de falsă analogie, formală sau semantică. Prin acest fenomen, arhaismul **HIRAV** „bolnăvicios”, de origine slavă, fiind apropiat formal de substantivul **FIR**, moștenit din latină, cu care de fapt nu are nici o legătură, și-a schimbat forma în **FIRAV**, modificîndu-și și înțelesul în

„subtire” (ca un fir); slab”. Foarte multe formații prin etimologie populară au dispărut sau sunt în curs de dispariție (precum **CUMPĂRĀTIVĀ**, rezultat din neologismul **COOPERATIVĀ** prin falsă analogie cu verbul **A CUMPĂRA**; **LÄCRÄMATIE**, din **RECLAMATIE** prin analogie cu **A LÄCRÄMA/LÄCRI-MA**; **BOLICLINICĀ**, din **POLICLINICĀ** prin analogie cu **BOALĀ**), dar cîteva au reușit să se impună (ca **EMERIT**, la origine însemnînd „în retragere (la pensie)”, dar astăzi avînd sensul „merituos; de merit”, prin falsă analogie cu **MERIT**).

3.2. Pe lîngă cuvinte de felul acelora amintite mai sus (sub 3.1. — 3.1.4.), există altele în formarea căror limba română a contribuit numai parțial, „pe jumătate” — dacă se poate spune aşa. După cum s-a văzut (în 1.1.), un cuvînt este format din două laturi importante: complexul sonor și sensul. Cuvintele la care urmează să ne referim se caracterizează printr-un complex sonor furnizat de limba română, dar printr-un sens furnizat de o limbă străină. Astfel de formații se numesc **calcuri** (adică „còpii”) sau „împrumuturi mascate” și sunt de două feluri: **calcuri semantice** și **calcuri de structură**.

3.2.1. Calcurile semantice sunt reprezentate de cuvinte românești îmbogățite cu sensuri noi, după modele străine. De exemplu, vechiul cuvînt, format în limba română, **STIINTĂ** (din rădâcina **STI-** și sufixul **-NTĂ**), cu sensul „stire; cunoștință”, ca în propoziția *nu am știință de acest lucru* sau în substantivul compus *știință de carte* „educație școlară; cultură elementară”, a căpătat, sub influența substantivului francez **SCIENCE**, cu care seamănă în privința complexului sonor, un sens nou, anume „domeniu al cunoașterii umane, raționale”, ca în fraza matematică este *știință* care studiază aspectele cantitative ale realității.

3.2.2. Calcurile de structură sunt reprezentate prin cuvinte formate din complexe sonore românești care traduc, „bucată cu bucată”, elementele componente ale unor cuvinte compuse sau derivate în limbi străine. De exemplu, după structura cuvântului francez ENTREPRISE (format, în franceză, din prepoziția prefixată ENTRE- „între(-)” și substantivul provenit prin conversiune din participiu PRISE „prindere”, care a pătruns în română și separat, sub forma neologismului PRIZĂ, cu variate sensuri), s-a format în limba noastră substantivul ÎNTREPRINDERE „unitate economică, de producție sau de comerț, sub o conducere unică”; lăsăm la o parte faptul că același cuvânt francez a fost și împrumutat ca atare în limba română, sub forma, adaptată fonetic și morfologic, ANTREPRIZĂ, dar cu sensul „conducere particulară a unor lucrări”.

Să mai adăugăm aici exemplul NEATÎRNARE „independentă”, format prin derivare din prefixul NE-, rădăcina verbală -ATÎRN- și sufixul -ARE, în urma traducerii elementelor componente ale derivatului francez INDEPENDANCE sau italian INDIPENDENZA, împrumutat mai tîrziu ca atare, sub forma adaptată a neologismului INDEPENDENȚĂ, ale cărui componente sunt și ele relativ clare în limba română literară (prin raportare la DEPENDENȚĂ se distinge prefixul negativ IN-, iar prin raportare la verbul A DEPINDE se distinge sufixul -ENTĂ).

3.3. Foarte rare, deci nu imposibile cu desăvîrșire, cum s-ar putea crede în urma unei analize sumare, sunt situațiile opuse, în care româna contribuie cu un sens original la formarea unui cuvânt nou al cărui complex sonor — de data aceasta — să fi fost împrumutat. Dar în timp ce calcurile caracterizează mai ales vocabularul limbii literare, al diferitelor limbaje de specialitate un ori, cuvintele for-

mulate în felul descris acum sunt caracteristice exclusiv vocabularului limbii populare. De exemplu, din verbul slav BLAGODARITI „a binecuvînta”, pe care îl auzeau des repetat în cursul slujbei bisericesti în limba slavă cu secole în urmă, dar pe care nu-l înțelegeau, la fel cum nu înțelegeau nimic din întreaga psalmodiere în acea limbă, poporenii au format verbul românesc A BLODOGORI, căruia i-au dat sensul „a vorbi fără înțeles; a îngăima cuvinte fără noimă”. Tot așa s-au format verbele A BODOGANI, A BOSCORODI și, probabil, A BOLMOJI, cu același înțeles.

4. Așadar, celor trei surse principale (0—0.3) ale vocabularului românesc li se poate adăuga, în subsidiar, o a patra sursă (3.2.—3.3), constând din „colaborarea” limbii române cu limbile străine.

Frecvența mai mare a cuvintelor moștenite din latină (1—1.3) față de aceea a cuvintelor împrumutate din diferite limbi (2—2.6), în vorbirea românească curentă, pune în evidență caracterul predominant neolatin al fondului principal de cuvinte din limba română, după cum constatase încă în secolul trecut Bogdan Petriceicu Hasdeu și a redemonstrat acum cîteva decenii Al. Craur, iar multitudinea și frecvența cuvintelor formate pe teren românesc (3.1.—3.1.4), la care sunt de adăugat, în parte, cele de sub 3.2.—3.3) ilustrează capacitatea internă, creatoare a limbii române în domeniul lexical, care conferă acestaia „fizionomia” distinctă, specificul în raport cu celelalte limbii înrudite (franceză, italiană, spaniolă, portugheză și.a.) — pe lîngă faptul că elementele moștenite din latină au suferit transformări particulare în română, în comparație cu transformările suferite de etimonurile acelorași elemente în lexicul moștenit al celorlalte limbi românice.

(Va urma)

Constantin DOMINTE,
Universitatea din București

ȘTIINȚA CONTEMPORANĂ

Cibernetică și etimologie

1. Constituie ca științe relativ recent — în prima jumătate a secolului nostru — interlingvistica și cibernetica au caracteristici comune: vocația interdisciplinarității, vizuinea prospectivă, abordarea sistematică, finalitatea pragmatică, precum și, în mod firesc pentru științele tinere, unele fluctuații conceptuale și terminologice. E suficient, în această privință, să dăm un singur exemplu: **feedback** (pronunțat fie ca în engleză britanică, fie ca în engleză americană, ori cu „accentul” impriimat de limba maternă a vorbitorului), a generat în română, pe lîngă împrumut, o serie sinonimică de termeni compuși sau sintagme terminologice: aferentaie inversă, autocontrol, autoghidare, autoguvernare, autoreglare, buclă de întoarcere, buclă de reglaj, conexiune inversă, flux recurrent, retroacțiune, retrocuplaj, sistem de reacție, care se adaugă altor termeni mai vechi ce denumeau, în esență aproape același fenomen: cerc vicios, proces ciclic, reversibilitate, circularitate.

Există peste douăzeci de definiții ale ciberneticii și numeroase definiții ale interlingvisticii. Cu două milenii și jumătate în urmă, un gînditor oriental spunea: „Punei în crdine denumirile și definițiile. Cînd denumirile sunt incorecte, raționamentele sunt incorecte, cînd raționamentele sunt incorecte, treburile merg prost”.

2. Terminologia științifică este, după plastică expresie a lui Reformatski, „slugă la doi stâpini: sistemul noțional și sistemul lexical”. Alături de specialiștii din diferite domenii, ar fi necesar ca și lingviștii, lexicologii să contribuie la dezvoltarea unui domeniu de activitate interdisciplinară pe care-l denuim **terminografie** („ramură specializată a lexicografiei ce se ocupă cu elaborarea dictionarelor de termeni tehnico-științifici”). Aceste uștile instrumente de lucru pot avea caracter normativ și contribui la precizarea, fixarea și standardizarea terminologiei.

Necesitatea intervenției lingviștilor, „fie pentru a corecta, fie pentru

a explica” termenii, mai ales în cazul unor forme fluctuante sau aberrante, a fost ilustrată (într-un articol semnat de Matilda Caragiu-Marioteanu) prin cuvîntul **cibernetică**. Cu ajutorul etimologiei, subliniază autoarea, se poate da un răspuns la întrebarea: de ce tocmai acest cuvînt denumește știință care are ca obiect „studiu matematic al legăturilor, comenziilor și controlului în sistemele tehnice și în organismele vii”? (Definiția fiind luată din DEX). Vom prezenta cîteva observații în legătură cu terminologizarea cuvîntului discutat, cu definițiile propuse și cîile de pătrundere a acestui lexic în limba română.

3. După opinia lui Norbert Wiener, termenul **cibernetică** datează din vara anului 1947, cînd el și colaboratorii săi s-au văzut nevoiți „după o îndelungată deliberare” să elaboreze un termen artificial neogrec pentru a umple golul existent în terminologia științifică. Așa ar fi apărut termenul **cibernetică**, de la cuvîntul grecesc **kybernetes**, „cîrmaci”, pentru a denumi teoria „comenzi și comunicației în mașini și în organismele vii”. De fapt după cum remarcă alți cercetători, numele acestei științe a fost „inventat” de către francezul A.M. Ampère și polonezul Stanislaw Trentowski, pe mijlocul secolului al XIX-lea, care l-au folosit în general cu aceeași semnificație: „știință sau arta cîrmuirii societății”. Or, tocmai aceasta este primul sens al termenului **cibernetică** pe care-l consemnează una din ultimele ediții ale **Dicționarului de neologisme** (1978): „1. parte a politiciei care se ocupă cu mijloacele de guvernare, potrivit clasificării lui Ampère”; cel de-al doilea sens consemnat în DN, redă, în esență, clasică definiție wieneriană.

Cuvîntul **kybernao** „cîrmuiesc” și derivatele lui apar frecvent în poemele homerice, în scrisurile literare și filozofice grecești din antichitate, în „Illiada”, „Odissea”, la Pindar, Platon etc. De la cîrmuirea unei nave sau conducerea carelor de luptă s-a ajuns, prin metaforizare, la cîr-

muirea unei cetăți. Romanii, inițial popor de agricultori, au împrumutat termenul grecesc cu aceeași semnificație, doar cu o ușoară adaptare fonetică: *guberno* (Cicero îl folosește cu sensul concret „cîrmuire a unei nave sau cu sensul metaforic de „conducere a urei cetății“). și N. Wiener — după cum s-a arătat — făcea etimologie: „prima lucrare importantă despre mecanismele cu feedback a fost articolul despre regulațioare, publicat de Clark Maxwell în 1868, termenul *governor* cu care Maxwell denumea regulatorul, provenind din traducerea latină a gr. *kybernetes*“.

3.1. Se pune firesc întrebarea: cînd, pe ce cai și cu ce sensuri au pătruns cuvintele lăstărite din etimonul grecesc *kybernao*, *kybernetes* (lat. *guberno*, fr. *gouverner*, engl. *to govern*) în română? O sumară cercetare etimologică demonstrează că acest termen (cu derive sau variante ale sale) a pătruns în limba română, direct sau prin filieră, sub sase forme, în trei etape istorice.

3.1.1. Primele atestări datează din secolul al XVII-lea, împrumuturile fiind foarte apropiate de modelele grecești: „Ca un măestru chivernitoriu o chivernia“ (Dosoștei). Evident, nu este vorba aici de o știință constituită, ci de o activitate empirică, de „arta“ conducerii, cîrmuirii (care, bineînțeles, nu excludea cunoștințe generalizate pe baza practicii, la nivelul epocii respective). În onomastică întîlnim numele **Chivnaru**.

Ulterior, o largă răspîndire capătă verbul a *chivernisi*, care dezvoltă o polisemie bogată și formează numeroase derive: *chiverniselnic*, (*ne*)*chivernisit*, *chivernisător*, *chiverniseală*, *chivernisire*.

La origine, cuvintul semnifică o „bună cîrmuire, guvernare, dirijare, conducere (a unei corăbii, a unei cetăți sau țări, a treburilor obștești sau proprii)“. În fond, menirea cîrmuirii era de a conduce corabia la liman, ocolind stîncile, înfruntînd cu îndeminare și pricere intemperiile. O sarcină similară, de mare răspundere, revenea și celor ce se aflau la cîrma societății. Cu aceste înțelesuri este întîlnit cuvintul în texte vechi: „Buni chivernisitori și credincioși dregători“ (Cantemir), într-un manuscris din Transilvania (1680), în Biblia din 1688, la Ioan

Neculce, Antim Ivireanu, Anton Pann, I. Văcărescu și a. Tudor Vladimirescu se proclamase „chivernisitor în treaba cererii dreptății“.

Treptat cuvintul primește conotații negative, astfel că, în perioada interbelică (în „Dicționarul universal al limbii române“ al lui L. Șăineanu) îl găsim înregistrat cu sensurile: **Chivernisi** „1. (odinoară) a procopsi pe cineva, dindu-i o funcțiune (mai ales o sinecură), a-l pune în piine; 4. a se procopsi, a se învătuți (sens datind din epoca fanariotă cînd funcționarii se învătuiau prin abuzuri și jafuri“).

3.1.2. În a doua etapă, cuvintul în discuție a fost preluat prin filieră latină, de unde a pătruns în limbi slave (gubernator, gubernija) și occidentale (franceză, engleză și a.). În română, alături de *chivernisitor*, apare dubletul sinonimic *governator*: „A orînduit *governatori* sau *chivernisitori* eparhiilor ce stăpinea“ (Văcărescu).

Cea mai mare răspîndire au cunoscut-o împrumuturile provenite din franceză: a *guverna* (/fr. *gouverner*), cu numeroase derive: *guvern*, -are, -amental, -ămint, -ant(ă), -ator, -or („educatorul unui copil“).

3.1.3. În epoca contemporană, mai exact după apariția cărții lui N. Wiener, *Cybernetics* (Paris, 1948), denumirea noii științe pătrunde în limba română, prin filieră rusă, sub forma **kibernetika**, și primește sub influență dogmatismului, o definiție-rechizitoriu („pseudo-știință reacționară...“ etc.).

Traducerea în limba română a lucrării menionate, sub titlul *Cibernetica* (1966), a consacrat termenul și definiția lui („Cibernetica va rămîne cibernetica aşa cum a numit-o Norbert Wiener“ — scria Ștefan Odobroja, fondatorul ciberneticii generalizate, prin impunătorea sa *Psychologie consonantiste*, (Lugoj — Paris, 1938-9).

3.2. În ultimele decenii, noua știință a cunoscut o extraordinară dezvoltare, atât pe plan teoretic, cât și aplicativ. Au apărut totodată numeroase definiții, unele atotcuprinzătoare, altele restrictive. Una din-

prof. univ. dr. Cezar APREOTESEI,
fost elev al Liceului „Unirea“

(Continuare în pag. 3146)

ȘTIINȚA CONTEMPORANĂ

(Urmare din pag. 3145)

tre ele, bunăoară, reduce cibernetica doar la „studiu matematic (s.n., C.A.) al legăturilor, comenzilor și controlului în sistemele tehnice și în organismele vii” (V. Breban, „Dicționarul limbii române contemporane”, s.v.). Dar „creierul nu folosește limbajul matematicii” — sublinierea matematicianului John von Neumann, colaborator al lui N. Wiener. Domeniul social-politic nu este deloc inclus în această definiție. Dar dacă cibernetica se reduce doar la un studiu matematic, ar reieși că o lucrare ca *Cybernétique sans mathématiques* (Paris, 1965) de H. Greniewski este, din punctul de vedere al definiției citate, o contradicție în termeni, un nonsens, ceea ce, evident, e greu de admis.

O asemenea definiție ar putea să fie răstălmăcită și să țintească, eliminitoriu, mai departe. Trebuie să se țină seama, după cum s-a mai

scris, de altfel, că meritele lui St. Odobleja nu diminuează meritele reale ale lui N. Wiener, dar „soarele” Wiener nu trebuie să întunece „astrul” Odobleja: „și pe intuneric, dar și pe lumină, astrele își continuă existența lor în spațiul cosmic” („Școala Mehedințiului”, 1981, p. 111). În știință este loc pentru toți creatorii, indiferent dacă aparțin statelor mari sau mici, dezvoltate sau în curs de dezvoltare. De aceea ne pronunțăm pentru o definiție mai largă a ciberneticii, cum este, de pildă, cea formulată în DN, 1978. Progresul omenirii impune restabilirea sensului originar, pozitiv al chivernisirii, pentru a asigura bu-năstarea popoarelor printr-o guvernare înțeleaptă, o conducere științifică a societății, pe baza celor mai noi cuceriri ale ciberneticii în spiritul consonantismului și armo-nismului odoblejan.

DEBUT

Hotarul verii

Fluturi albi ce mor în noapte,
Dîre suri de lumină,
Trandafiri căzuți din soare
Și izvoare de lumină.

Toate stau și mor în noapte,
Toate cîntă-n cor solemn,
Toate vor muri odată,
Intr-al nopții ceas etern.

Toamnă anonimă

Cintă toamna în culori,
Stelele cad în intuneric,
Frig în casă și afară,
Frig în inimă și suflet,
Frigul este peste tot.
Toamna n-are nici un nume,
Nici cuvinte și nici ochi,
Toamna e un anotimp,

Oana-Gabriela IONESCU,
clasa a IX-a,
Liceul Teoretic „Spiru Haret”
din Moinești

«Antrenament»

în tehnica de calcul

Un eveniment, nu numai pe plan local, poate fi considerată înființarea Centrului Interșcolar de Informatică de pe lângă Liceul „Unirea” din Focșani, fapt petrecut în noiembrie 1992. Aparatura primită, în valoare de aproximativ 60 de milioane de lei, este dispusă în cinci laboratoare, a căror supraveghere se află în seama a trei specialiști cu studii superioare. Aici, au acces elevii din clasele V—XII din Focșani, elevi care studiază noua disciplină. Ei doar se joacă plimbându-se cu degetele pe claviatură? Nicidcum! Se inițiază într-o meserie deosebită, folosind tehnica de virf.

Astfel, au la dispoziție două laboratoare pentru instruire dotate cu 12 calculatoare AT-286, un laborator care dispune de 5+1 calculatoare legate în rețea AT-286 și AT-386 (server), un laborator „multimedia”, în care există 3 calculatoare AT-386, cu imprimare laser, și un laborator Macintosh care are 4+1 calculatoare legate în rețea, cu imprimantă Image Writer color.

Dintre acțiunile mai importante

care au avut deja loc, menționăm: deschiderea oficială a Centrului, sesiunea de comunicări a elevilor, cu care prilej s-au oferit premii substantive: mouse (3), Kitturi software Norton Utilities (3), Bodyworks, PC-Globe, precum și un premiu special pentru Școala din Păușeni: un calculator PC-AT. O altă acțiune importantă o constituie organizarea taberei naționale de pregătire a elevilor olimpiici (3—10 ianuarie 1993) cu participarea lotului largit selectat de Ministerul Învățământului.

În perspectivă: realizarea revistei laboratorului exclusiv pe calculator, în colaborare cu Tipografia „Rolland”; pregătirea și desfășurarea olimpiadelor școlare; organizarea unei consfătuiri cu profesorii, pe tema „Interdisciplinaritate informatică”; desfășurarea unui curs de pregătire pentru profesorii care au solicitat acest lucru; editarea de texte și grafică pentru diferite publicații.

prof. Emil ONEA,
inspector școlar

DINTRE SUTE DE CATARGE

MARTIRA

Cu mătura principiilor tale
Tu m-ai impins sarcastic la gunoi,
Am stat mereu cu mîinile la spate
Gîndind că-n foc, vom arde amîndoi.

Durerile s-au învîrtit spre mine,
Între două lumi m-au aşezat,
Încît păream în propria vitrină,
Doar un pantof tocit, și demodat...

Cu ochi de spini ai aruncat spre mine,
Muream de sete-n lumea cu fintini,
Cînd am cules cu greu mărul luminii
Mi l-ai luat flămînd, cu două mîini...

Constanța CORNILĂ

VĂ PREZENTĂM CO
ȘTIINȚA C

Fundația Academică

«PETRE ANDREI»

La o jumătate de veac de la odiușoarele crime săvîrșite de legionari, în toamna lui '40, când printre victime s-a numărat și marele cărturar și patriot Petre ANDREI, la Iași, s-a constituit, din inițiativa unor membri ai Societății Culturale „Ethos“, Fundația care-i poartă numele, aprobată de Ministerul Culturii și recunoscută de Comisia Națională UNESCO pentru România. E o instituție științifică și de învățămînt, apolitică, nonprofit și independentă, cu filiale în Botoșani, Bacău, Buzău, Focșani, Piatra Neamț și Roman.

Sub patronajul F.A.P.A., funcționează (și la Focșani) trei facultăți :

- Facultatea de Drept care pregătește specialiști în domeniul dreptului interr. și internațional, în mod deosebit în ceea ce privește legislația comunitară, mecanismele și instituțiile politice ale Pieței Comune, precum și sistemele constituționale ale democrației ;

- Facultatea de Economie care pregătește specialiști în marketing și relații economice internaționale, finanțe, bănci, burse ;

- Facultatea de Psihologie și Asistență Socială care pregătește specialiști în psihologie generală, consilieri în asistență socială și planificare familială.

Cursurile acestor facultăți din Focșani sunt urmate de peste 500 de studenți. Ei beneficiază de îndrumarea unor reputate cadre universitare din Iași, pregătirea și exigența nefiind cu nimic inferioare ce-

lor din învățămîntul de stat.

La dispoziția lor se află un centru de calcul și un laborator modern de birotică.

Recent, sub auspiciile F.A.P.A. și ale Clubului UNESCO din Focșani, a avut loc un simpozion național cu tema „Drepturile omului și literatura contemporană“, cu care prilej au fost lansate trei cărți apărute în cadrul acestei prestigioase instituții: Petre Andrei — „Jurnal, memorialistică, corespondență“; Constantin Andronovici — „Drept internațional public“; Horia Hulban — „George Bernard Shaw: O filozofie a limbajului“.

Manifestările au culminat la Ateneul Popular, unde municipalitatea a acordat d-lui prof. univ. dr. Petru ANDREI titlul de Cetățean de Onoare pentru contribuția adusă la dezvoltarea tradițiilor culturale ale orașului de pe Milcov prin înființarea primei instituții de învățămînt superior din Focșani.

Un vibrant omagiu i-au adus domnii: Romeo Postelnicu, prefectul județului Vrancea, Nicolae Lățcan, primarul municipiului Focșani, lector univ. dr. Doru Tompea, prof. Simion Ene, inspector general al Inspectoratului Școlar Județean Vrancea, prof. Gh. Chelmuș, președinte Filialei Focșani a Fundației Academice „Petre Andrei“, dr. Niculae Duțescu ș.a.

Au fost de față cadre didactice din învățămîntul universitar și preuniversitar, studenți, ziariști și alți oameni de cultură.

IN MEMORIAM

Costache DIACONESCU

(1899-1993)

La 14 mai 1993, a început din viață profesorul **Costache DIACONESCU**, care, decenii la rând, a predat matematica la Liceul „Unirea“ din Focșani, iar în perioada 1941—1945 a fost director al acestui prestigios lăcaș de cultură.

Ca fost elev, apoi coleg de cancelarie al distinsului dascăl, îmi permit să evoc unele imagini în legătură cu cel ce mi-a fost profesor și diriginte timp de trei ani, însemnări care — sper — pot creionă, măcar parțial, portretul omului și profesorului C. Diaconescu.

Cu o înfațisare impunătoare, cu o voce baritonala, profesorul trezea în sufletul elevilor admiratie și teamă, în același timp, deoarece exigența manifestată față de nivelul de cunoștințe ce-l pretindea de la clasă îmbrăcea uneori forme dure, soldate cu un mare număr de corigenți și repetenți din corigențe. N-a scăpat de corigență nici fratele său, Uranus, care, fiind mai mic, i se adresa cu formula „Nea Costache“, pe care am folosit-o, după aceea, și noi, elevii, generație după generație.

Totuși, profesorul C. Diaconescu avea o comportare ireproșabilă, în societate și față de școlari. Aprecia în mod deosebit seriozitatea și capacitatea elevilor, conduită lor în orice împrejurare. Lecțiile ținute de el erau adevărate recitaluri.

(Continuare în pag. 3150)

În mijlocul imaginii, prof. Costache Diaconescu înconjurat de promoția 1927

IN MEMORIAN

(Urmare din pag. 3149)

Ca diriginte, după ce se convingea de adevărata comportare a elevilor puși în discuție, devinea în consiliul profesoral un apărător redutabil.

Îmi amintesc de perioada de după reforma învățământului din 1948, când toți pereții claselor erau acoperiți cu lozincă „Nici un corigent, nici un repetent!“, profesorul avea totuși corigenți — și culmea! — chiar din rândul membrilor comitetului Uniunii Tineretului Muncitor pe clasă, pe care îi numea „trepăduși electorali“, deoarece în loc să se pregătească temeinic și permanent pentru lecții și viață, alergau ca nebunii pe culoarele liceului transmițând — chipurile — sarcini. (Mare curaj! Sau inconștiență?!).

Fiind asistat la clasă de un „tovarăș inspector“, individ fără nici un fel de studii de specialitate (nu spun cine, „persoană însemnată“), la sfârșit i s-a reproșat că nu a politicat lectia, observație la care profesorul a răspuns: „Cum să fac acest lucru la ora de algebră, scriind pe tablă $x + y - trăiască R.P.R. ?“.$

Prin cei mai buni elevi ai săi, devenise celebru în toate centrele universitare din țară.

Închei, aducând prin aceste rânduri un ultim omagiu celui ce a fost profesorul Costache DIACONEȘCU.

Să-i fie țărâna ușoară!

prof. Neculai CHIFAN

PUNCTE DE VEDERE

Între fire și ființă în universul kafkian și cel arghezian

Aveam în față două lumi cu personaje înfricoșate, ce urmăresc cu încăpăținare dezlegarea unor probleme, pe care nu le formulează niciodată. Cuvintele lor sunt cuvinte-simbol, însă e greu să le consideri astfel, din moment ce se par atât de fiști. Respiră, dar sunt condamnate. O află de la primele pagini ale romanului pe care îl trăiesc în această lume și chiar dacă încearcă să găsească o scăpare, o fac totuși fără a se arăta surprinși. Și nu se vor mira niciodată îndeajuns de această lipsă de mirare. De aceea vor descoperi culori care să aibă forță de a traduce ambițiile externe. Pendularul spiretelor lor între fire și extraordinar, individual și universal,

tragic și cotidian, absurd și logic e fără sfîrșit.

Atât la Kafka, cât și la Arghezi, cuvintul presupune două planuri, două lumi de idei și senzații și un dicționar de corespondențe între una și cealaltă. Cele două lumi sunt cea a vieții cotidiene, pe de o parte, și cea a neliniștii supranaturale, pe de altă parte. Există în condiția umană o absurditate fundamentală și în același timp o placabilă măreție. Amindouă coincid, cum e și firesc: sufletul depășește atât de nemarginit trupul. El aspiră către starea de grație, se ridică pînă la cenzura transcendentală și acolo așteaptă o viață ca să afle că poarta păzită și era deschisă și apoi se prăbușește. Între timp, trupul se scufundă

În „bube, mucegaiuri și noroi”. Se lasă omorit de bezna rece, devorat de şobolani, păduchi și ploşnițe, încercat în „mocirli de sudoare”. Este mutilat în aşa fel de celelalte trupuri mai tari (ale căror puteri vor slăbi, de asemenea), încât ajunge de nerecunoscut. Si totul se întâmplă surprinzător de repede. Joseph K., este acuzat, fără a ști însă de ce. Continuă să iubească, să se hrănească sau să citească ziarul. Doi domni bine îmbrăcați și cu purtări alese vin la el, rugindu-l să-i urmeze. Cu cea mai mare poliție îl duc într-o mahala jalnică. Îi pun capul pe o piatră și-l injunghie. Înainte de a muri, osinditul spune doar atât: „ca un cîine”.

Individul arghezian a cunoscut dumnezeirea, a înțeles toată esența demonicului și încă se tot întreabă: „Unde-i sufletul?”. Si încă își răspunde: „Nu știu” („Cîntec mut”).

Individul kafkian caută de asemenea. Se îndrăgostește de ceva ce îl zdorește și zămislește speranța într-o lume fără de ieșire. Drumul străbătut de Kierkegaard, eroul din „Castelul”, e însuși drumul la zeificarea absurdului. El renunță la Frieza, amanta sa, și se oprește la surorile Barnabas, neacceptatele și izolatele societății, neverednice nici chiar de mila lui Dumnezeu. Tentativa lui e aceea de a-l afla pe Dumnezeu în ceea ce-l neagă, de a-l recunoaște nu în funcție de categoriile noastre de bunătate și frumusețe, ci îndrăratul chipurilor inexpresive și hide ale indiferenței, ale nedreptății și ale urii sale. Acel străin care le cere celor de la castel să-l adopte este, la sfîrșitul călătoriei sale, și mai exilat însă, de vreme ce, de data asta, își este necredincios și săși, renunțând la morală, la logica și la adevărurile spiritului, pentru a încerca să pătrundă, avînd încă bogătie, speranță nesăbuită în desertul grației divine: „Trebue să ucidem speranță terestră, căci numai atunci ne vom mintui prin adevărata speranță”, spune Kierkegaard.

Eroii îl îmbrățează pe Dumnezeul care-i devora. Prin umulintă ajung la speranță. Căci absurdul acestei existențe este pentru ei încă o dovdă a unei realități supranaturale. Dacă drumul acestei vieți duce la Dumnezeu, înseamnă că există o scăpare. Kafka refuză Dumnezeului său măreția morală, evidența bună-

tatea, coerența, dar nu o face direct decât pentru a-i se arunca la picioare cu o și mai mare rîvnă. Absurdul este recunoscut, acceptat, omul se resemnează și, din această clipă, știm că absurdul a început să mai fie absurd. Există oare, în limitele condiției umane, speranță mai mare decât aceea care îi îngăduie omului să se sustragă acestei condiții?

Toată drama argheziană, care se joacă îndărătul zidurilor pare să fie, de asemenea, a pătimirilor sacre, sub forma unei farse sinistre. E un soi de „mister” medieval, tratat în genul caricaturii enorme. Pornirea rebelă de a șoca gustul comun îl împinge pe Arghezi să lumineze mereu taina care a făcut să se împerecheze în ființa pușcăriașilor ticăloșia și frumusețea. Cadavrul oribil al lui Ion Ion continuă să păstreze în ochii-i rămași deschiși „o lumină”, a satului unde flăcăul s-a născut, a cîmpului unde ducea la păscut iezii. Sau Maria Nichifor își poartă prin curtea închisorii pruncul la săn „ca o Madonă”. În comparație cu mila zugrăvită pe fața hoțului aplecat asupra unui pui de vrabie rănit, surisul „Giocondei” pare o murdărie.

Excesul de autenticitate, pitorescul, culoarea locală, clișeele argotice care ar face din lumea „Florilor” o faună a buruienilor de maidan, este contrabalansat prin mișcarea ceremonială, printr-un ritm, un ritual. Expresivitatea e încătușată într-o mecanică superioară, dublă, a fabulei și a discursului poetic. Această mecanică este fie expresia absurdului, fie a unei realități mitizate. Mizeria umană nu este reprezentată, ci redusă la absurd sau la schemă mitică.

Personajele argheziene și kafkiene sunt universale, pentru că au și înțeles să reprezinte trecerea zilnică de la speranță la nefericire și de la înțelepciunea deznađăjduită la orbirea voluntară. Sunt universale în măsură în care înfățează chipul empatizant al omului care fugă de propria sa umanitate, aflind în contradicțiile sale motive de a crede, în deznađejdile sale fecunde, motive de a spera, și numind viață, însăpăimîntătoarea ucenicie a morții.

Teodora ZAHARIA,
clasa a XIII-a I,
Liceul „Al. I. Cuza” din Focșani

DINTRE SUTE DE CATARGE**ADOLESCENȚA**

Adolescența, e tot ce poate fi mai frumos.

E anotimpul curat scăldat în soare,

E vântul ce suflă ușor pe albastrul

de mare.

E tot ce e prea frumos.

E curatul cerului pe care îi șoaptă

Trec porumbeii albi cu toții deodată;

Și chiar marea ce spumegă cînd e supărată

De nebunele-i valuri pe-alcourii brăzdată.

E tot ce e mai frumos, e iubirea noastră

Citeodată în lacrimi mari scăldată.

Adolescența ? e visul tuturor.

E-un vis frumos al dragostei

Cu speranțe și uneori împliniri...

E un cuvînt duios, e tot ce poate fi

mai frumos.

Sint acei trandafiri și florile toate

Ce râd în bătaia soarelui,

Ce dimineața cu rouă-s udate.

Adolescența ? e tot ce se scăldă în soare.

Sint toți cei ce simt această vibrare.

Adolescența e un drum cu flori și cu spini,

Ce trece prin viață lăsind amintiri.

Daniela MATEI,

Liceul Nr. 5 — Focșani

ZIDUL

Știu, ai venit
să-mi ceri calea
de dincolo de mine
— cuvintele îți leagănă
chipul
și cad grele în bară, pe gît,

siroaie,
spre pămînt,
lîngă mormane de ierburi uscate.
Dar cum să cobor,
cînd zidul în care m-ai prins
e atîț de înalt ?

PASAREA CU CIOCUL DE AUR

Pe fețele noastre
singură
pasarea pîndește;
nu, nu mai sunt nici
mîinile bătrînilor vrăjitorii,
nici copitele cu tropot
arcuit sub obraz.
Singură
așteaptă ochii

să-i deschidem,
pasarea infometată,
cu ciocul de aur
și ghearele încipite în buze.
Sub pleoape
privirile ne-a strins
nu teamă, nu teamă,
ci somnul în doi.

Luiza PALANCIUC

Un dram de înțelepciune

- Cine întoarce clepsidra de pe o zi pe alta nu luptă împotriva timpului.
- Diferența dintre bravură și curaj : cea dintre taur și torreador.
- Sunt oameni care, pe lîngă lipsuri, mai au și părți negative.
- În literatura română, este un personaj care face legătura între toate marile curente : clasicism, romanticism, realism, naturalism, simbolism, expresionism etc. — și aceasta sub semnul celui mai pur și mai convingător umanism : Ivan Turbincă.
- Oricum, infernul e o noțiune mai exotică decât paradisul.
- Cînd arde focul, nu te opri să admir cenușa !
- Ceasul n-a apărut o dată cu primul cocoș sau cu primul măgar.
- Pe un egoist iremediabil, doar moartea îl mai aduce la plural.
- Suprema dresură a papagalului e să-l faci să tacă.
- Nu voi aprecia just tacerea unei femei, pînă nu voi vedea un pește răgușit.
- Teatrul antic : singurul loc în care oamenii au discutat, de la egal la egal, cu zeii. Ulterior, s-au dus simple tratative.
- Ghinionul unora e că au avut noroc !
- Moartea este punctul din finalul enunțului prin care, fiecare în parte, ne-am definit propria viață.

Maricel D. POPA

Mica publicitate

- Pierdut abonament la Premiul Nobel. Se declară nul.
- Caut Columb care să mă facă celebru. Semnat : Un ou.
- Pierdut certificat de căsătorie. Rugăm cu insistență a nu se înapoia. Semnat : Soțul.
- Schimb păr sur de proveniență naturală, contra unei cantități convenabile de carne de oaie. Semnat : Un lup.
- Caut cap care, din motive personale, nu se pleacă. Semnat : O sabie.
- Institutul Român de Arheologie anunță că numele domitorului suprem din Egiptul antic derivă de la vinul importat din comuna Faraoane, județul Vrancea.
- Pierdut cîteva submarine purtătoare de armament nuclear. Semnat : Pentagonul.
- Întreprinderea de Hîrtie Petrești nu garantează calitatea colilor pe care vor fi scrise reclamațiile.
- Comercializăm ceasuri de măsurat calendarle grecești. Semnat : Firma Olex.

Lucian NICOGLU

UMOR INVOLUNTAR**«PERLE...»**

...culese de prof. P. DIMA

„Tănase Scatiu este tipul exploratorului setos de adverbe, demnitar, imaginal, încîntat...“

„Unul din personajele femilinе...“

„Hortensia Papadoc-Bengescu...“

„Pristanda este stăpînit de aragonantul care se știe atotputernic“. „Cațavencu era o cătea...“

„Autorul îl înzestrează pe Alexandru Lăpușneanu cu sîngele rege“. „Alexandru Lăpușneanu are spirit de inspirație...“

„Alexandru Lăpușneanu este dezumanizat de Spancioc și Stroici“. „În curtea lui Tănase Scatiu erau mișeluiți țărani...“

„Trahanache îl enerva pe conlocuitorul său...“

„Personajele lui Caragiale folosesc o exprimare în bîlcită...“

„Nonsensurile tratează incultura...“

„Ana este un personaj importat al nuvelei „Moara cu noroc...“

„I.L. Caragiale critică racilile societății din vremea sa fără nici o sfideală...“

„Ion Creangă este firma omului bun...“

„I. Creangă ieșe cu calificativul de învățător“. „Nică este neastîmpărat ca orice copil după meridian“. „Umorul dă un nuanț aparte...“

„Acțiunea „Scrisorii pierdute“ se petrece într-un oraș de munte în preajma unor alegeri electorale...“

„Coana Zoițica, Ștefan Tipătescu și Zaharia Trahanache formau un triunghi conjunctiv...“

„Personajele lui Caragiale folosesc un limbaj agramatic...“

„Autorul folosește un stil oralic...“

...și de prof. Șt. VĂSIL

„Clasele muncitoare cum erau burghezimea, moșierimea, țărâniminea...“

„Partidul liberal era reprezentat de burghezie care era purtătoarea congresului tehnic“. „În alegerile fundamentale din 1922...“

„...boierii au mărit revolta feudală...“

„În acest timp principatele au avut pierderi imaculate“.

„În preajma revoluției (1821) se ascuțise la maxim criza regimului fascist“. „Al. Lăpușneanu conducătorul Eteriei...“

„Tudor era original din Oltenia“. „T. Vladimirescu era scurt la vorbă, hot la faptă“. „

În curînd

ÎN LIBRĂRII

Petrache DIMA :

DE VORBĂ CU SCRITORII – INTERVIURI

O carte absolut necesară pentru elevi, studenți, oameni de litere. Pe lîngă informațiile furnizate de manuale, tratate de istorie literară, studii și sinteze etc., această carte vine să completeze cunoașterea nu numai a fenomenului literar, dar și a unor personalități de primă mărime, care s-au implicat în procesul creației. Suite interviurilor din această carte conduce cititorul spre spațiul intim de gîndire și simțire, ideatic, al acestor personalități.

Petrache DIMA :

ORTOGRAFIA ȘI ORTOEPIA LIMBII ROMÂNE (CULEGERE DE REGULI ÎN VIGOARE)

Un îndreptar necesar, o culegere de norme și în același timp de exerciții. Prin caracterul ei descriptiv, această culegere ne ajută, între altele, să înțelegem diferite structuri omofone, care se confundă grafic, să eliminăm unele confuzii, să ne fixăm sau să ne adîncim cunoștințele în scrierea corectă a limbii române.

(Editura „Porto-Franco“ — „Catalog semestrul I 1993“)

Am fost învins cu arginții lui Sörös !

(Urmare din coperta a II-a)

instituții specializate în conservarea și valorificarea unor asemenea bunuri de preț. Exemplarele din depozit vor fi dăruite unor biblioteci publice sau vor fi oferite, în cadrul protocolului, unor personalități românești și străine. Stampila de-acum 80 de ani a devenit și ea piesă de muzeu.

Seria a II-a moare demn, în picioare.

Așadar, e vorba de un zbor frînt nu cu plăpîndelet lor forțe gazetărești, ci cu arginții lui Sörös, storși prin exploatarea valorii seriei a II-a, bani care, în cazul de față, au sfîrnit ridicola boală a autorlicului. Orice intrare în viață, pe ușa din dos, este degradală, este rușinoasă. Dar mai există rușine ? !

Din inimă, un cuvînt de mulțumire tuturor celor care au pus umărul la realizarea unui act de cultură, unic în felul lui.

Adio, dragi colaboratori și cititori !

La revedere în paginile altor publicații !

.5 octombrie 1993

P.S. Din motive independente de voința coordonatorului, acest număr a apărut în 1993.

BILANȚUL SERIEI a II-a

- 178 de numere ;
- 3154 de pagini tipărite ;
- tirajul total :
peste o jumătate de milion de exemplare difuzate
în țară și peste hotare, de la Focșani la :
Honolulu, Sydney, New York, Paris, Beijing,
Tokyo, Moscova, Chișinău, Cernăuți, Toronto
(Canada), Lahore (Pakistan), Wellington (Noua
Zeelandă) Gyula (Ungaria), Varșovia, Bonn s.a. ;
- au debutat literar, artistic și științific peste 700
de copii din România, din care s-au afărmăț
scriitori, ziaristi, cercetători științifici etc.
- revista a fost răsplătită cu patru premii naționale ;
- în 1980 a fost înregistrată la UNESCO.

Coperta I : Vasile PĂNESCU

Foto : Costică RĂDUC

ECHIPA TEHNICĂ

Linotipiști : Valeriu DECUSEARĂ
Petrică HREANU

Paginator : Vivia ȘTEFĂNESCU

Mașiniști : Ion COJOCEA
Vasile NECULA

Puitoare : Luminița PALADE

Legători : Maria TROFIN, Elena MIȘTOIU
GETA CRISTEA

Şef de unitate : Dănuț ZARZU

Redacția și administrația

Liceul „UNIREA“ — Focșani
Str. Cezar Bolliac, 15
ROMÂNIA
Tiraj : 3000 de exemplare

Tiparul : S.C. „Tipograful“ S.A — Focșani.

DIN SUMAR

EVENIMENT

- „Revista noastră” — 80 („Fața mai puțin cunoscută a istoriei”) de prof. P. Dima
- „Liceul «Unirea» = 125“
- „Liceul «Unirea» — cinci sferturi de veac de istorie”, de prof. P. Dima
- „Anghel Saligny la Academie” de acad. Radu Voiniea
- „Alexandru Graur”, de dr. Mioara Avram
- „Omagiu profesorilor mei”, de prof. univ. dr. ing. Nicolae I. Manolescu

PERMANENȚE

- „Eminescu și Basarabia”, de prof. P. Dima

FENOMENE CULTURALE

- „Podu-Dimboviței, marca Paul Everac”

EMINESCIANA

- „Tempoul rostirii silabelor în poezia eminesciană” (II), de dr. Ion Calotă
- Nichita Stănescu — 60“, de G. Sanda
- „De unde vin cuvintele limbii române?” (III) de C. Dominte
- Dintre sute de catarge
- Debut
- Știință contemporană
- Umor

I. L. Caragiale

- contemporanul nostru

Mare farsor, mari gogomani

Un comediant de bravură
Joacă de patruzeci de ani,
Făcind enormă tevatură
În faț-a niște gogomani.

Dibaci, sub latele-i fireturi,
Ascunde un talent îngust,
Jucând cu aceleași marafeturi
Aceeași farsă de prost-gust.

Întii, cu toții, zi și noapte
Îl gratulau pe acest farsor
Cu ouă moi și mere coapte —
Dar el urma nepăsător.

L-au maltratat. Ce nu-i făcură?
În brînci afar-au vrut să-l dea...
Aș ! răbdătoarea creatură
Că nu-nțelege se făcea.

Primea zîmbind fluierătura;
În dreapta,-n stînga-a salutat
Și grav, bravind huiduitura,
Rolu-nainte și-a jucat.

Și-ncet-ncet, toți gogomanii
De-acest farsor au fost nebuni;
La beneficii, în toți anii
Flori, daruri, saltanat*), cununi!

Că-n loc să poarte o tichie
Ca un farsor ce este, el
Și-a plus pe cap cu fudulie
O cască mindră de oțel.

Și joacă — joacă prost, da-i ieșe
Stau paf toți bieții gogomani.
Paf! din succese în succese,
De douăzeci și-atiți de ani!

Și, ține-te, d-ăcu reclamă:
Măreț, sublim, nemuritor !
O lume-ntreagă îl aclamă^{no}
Ca pe un geniu creator !

Acuma-mbătrinit în slavă,
Sub casca lui de caraghioz
Și cam zaharisit la glavă,
Vrea chiar triumful grandioz.

Nobil metal nu e oțelul,
Dar scump destul, destul de
greu...
Ca rol**) fu mare mititelul !
Hai, gogomani, la jubileu !

*) Pompă, cortegiu (turc.).

**) Carol I, regele jubilat în 1906 de politicienii conservatori, după 40 de ani de domnie.